

Lijepi *aforizam* zlata
vrijedi.

Dati *aforizam* je zakon.

Na sjednici je prvi uzeo
aforizam.

Jak je samo na
aforizmima.

Prešao je s *aforizama*
na djela.

Aforizmi lete, slova
ostaju.

Sve su to prazni *aforizmi*.

Svakome su potrebni
aforizmi utjehe
i ohrabrenja.

Ne stavlja mi *aforizme*
u usta.

Vol se veže za rogove,
a čovjek za *aforizam*.

Pustite da *aforizmi*
Idu iz srca.

Prof. dr. sc. JOZO ČIZMIĆ rođen je 1. kolovoza 1958. u Splitu. Redoviti je profesor u trajnom izboru na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu i vanjski suradnik na više sastavnica Sveučilišta u Splitu i pravnih fakulteta u Bosni i Hercegovini.

Objavio je knjige aforizama:

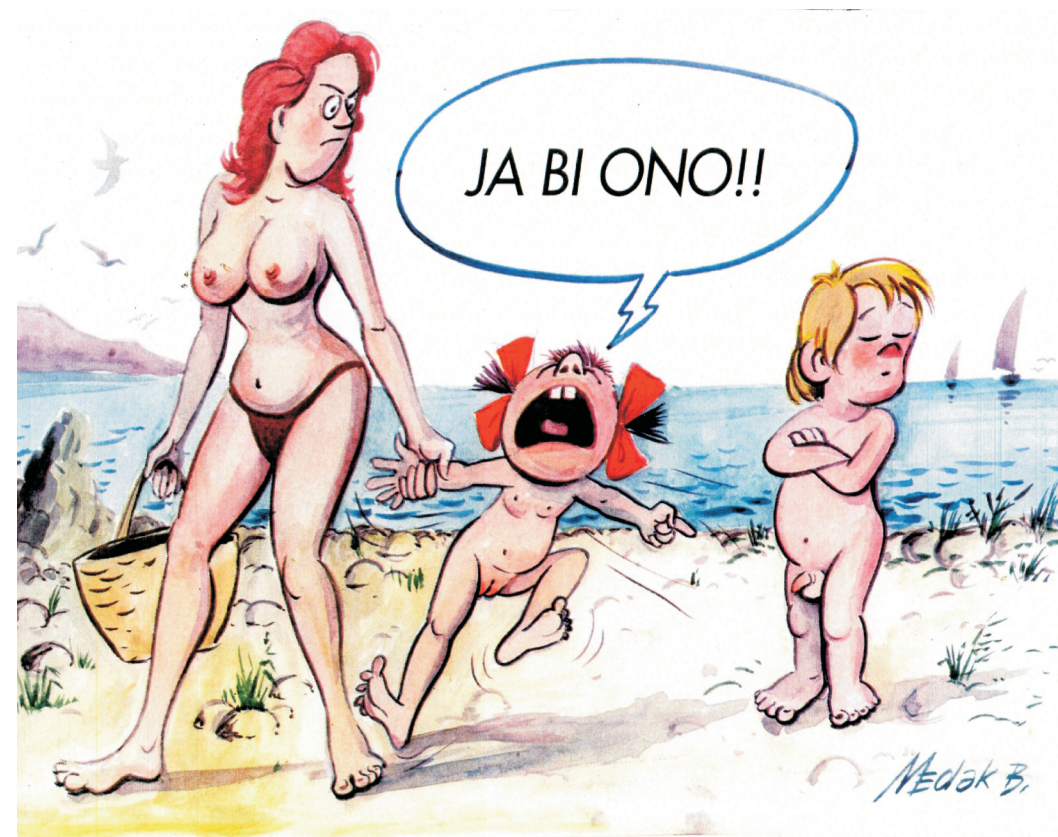
Papučari, glavu gore (1996.),
Aforizmom na neženje (1997.),
Pobijedi, pa vladaj (1997.),
Abeceda ljubavnih predrasuda (1998.),
Aforizmi bez riječi (1998.),
Mislim dokle postojim (1999.),
Brakizmi (2009.),
Nijedan dan bez aforizma (*nulla dies sine aphorismo*) (2017.),
Socijalna distanca (Društvena otuđenost) (2021.),
Perspektiva retrospektive (Najdraže od...) (2024.).

Cijena 16,69 eura

Jozo Čizmić

Jozo Čizmić PERSPEKTIVA RETROSPEKTIVE

Perspektiva retrospektive
(Najdraže od...)

I RIJEČ JE
AFORIZAM

U početku bijaše
aforizam.

Od iznenađenja sam
ostao bez *aforizma*.

Dobacivao joj je
prostačke *aforizme*.

U svađi su pali teški
aforizmi.

Pogazio je zadani
aforizam.

Lijepi *aforizam* i
Željezna vrata otvara.

Dao joj je svoj *aforizam*.

On je *aforističan*.

Nije mogao doći do
aforizma.

Aforizme mu treba čupati
klijestima iz usta.

Jozo Čizmić

**PERSPEKTIVA RETROSPEKTIVE
(NAJDRAŽE OD...)**

Udruga hrvatskih
aforista i humorista

Nakladnik
Udruga hrvatskih aforista i humorista

Za nakladnika
Zlatko Tomić

Urednik
Mladen Vuković

Karikature:

Branko Medak (naslovnica, str. 28, 41, 44, 46, 48, 52, 54, 59); Marina Braović (50); Slobodan Butir (15, 20, 22, 24, 26); Ivan Haramija Hans (57); Marko Ivić (91, 96, 100, 104), Tonči Kerum (4, 30, 33, 34, 37, 39), Milorad Krešić (80, 129, 134); Mojmir Mihatov (87), Zdenko Puhin (146); Otto Reisinger (17, 61, 63, 65, 66); Krunoslav Sili (16); Davor Štambuk (68, 70, 72, 74, 75, 84)

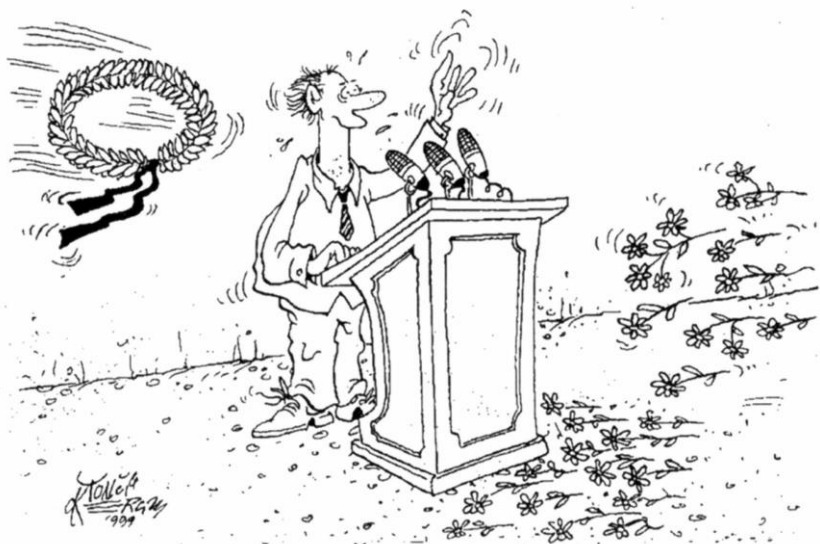
CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Sveučilišne knjižnice u Splitu pod brojem 191108015.

ISBN 978-953-50533-6-1

Jozo Čizmić

PERSPEKTIVA RETROSPEKTIVE
(NAJDRAŽE OD...)

Split, 2024.

PREDGOVOR

Nakon devet objavljenih knjiga logična je posljedica autorova perspektiva retrospektive minulog rada. Zato je autor u ovoj 10 knjizi aforizama i humora prikupio najdraže mu aforizme i humoreske iz dosadašnjeg mukotrpnog (ali ne mučnog), predanog (bez stvarne predaje), opsežnog (ali ne predebelog), nagrađivanog (a nekada nagrđivanog), veselog (nekad i preveslanog), svakodnevnog (nekad i cjelodnevnog), željenog (a ne prežaljenog), kritiziranog (nikad kriminalizi-ranog), obavljenog (često i objavljenog) rada (uvijek bez zarada).

Autor je imao sreću da su njegove knjige ilustrirali ponajbolji hrvatski karikaturisti (Krešić, Kerum, Medak, Ivić, Štambuk, Reisinger, Butir i dr.). Zlobnici bi rekli da oni nisu imali sreću jer su neki od njih na žalost preminuli neposredno nakon promocije knjige aforizama. Ako za karikaturiste koji su nakon toga pristali ilustrirati autorove knjige ne možemo sa sigurnošću kazati da su ponajbolji hrvatski karikaturisti, onda s velikom dozom sigurnosti možemo tvrditi da su najhrabriji hrvatski karikaturisti.

Ovo je prigoda da se autor prisjeti i drugih osoba koje su mu pomogle u radu i koje su njegovom radu dodale jednu novu, višu i bolju dimenziju. Posebno bih izdvojio promotore Arijanu Čulinu, Filipa Radoša i pok. Iliju Zovka, koji je svojim radom i osobnosti bio predložak za sve glavne junake autorovih humoreski. I na kraju, ali ne na zadnjem mjestu, nenadomjestivi i neumorni Mladen

Vuković koji je bio „Katica za sve“ kod objave autorovih knjiga – urednik i radni, patnik i ratnik, tlačen i neplaćen, recenzent i inspicijent, lektor i korektor, promotor i motor, motivator i inovator recenzentskog izričaja.

Autor je zahvalan i svim bivšim i budućim nakladnicima i sponzorima (praviti razliku od sponzoruša).

Kada čitatelji pročitaju ovaj predgovor i doznaju da je autor *tempora acti* umirovljen, mogli bi pogrešno zaključiti da se autor oprašta od isijavanja humora i veselja. Upravo suprotno. Autor je odavno objavio aforizam: „Čovjek kad je na bolovanju, na godišnjem odmoru i kad ode u mirovinu – tek onda može na miru raditi“. Autor će se pridržavati te mudroslovnice, a držeći se poslovice: „Svatko ima pravo na moje mišljenje“, poziva i druge da mu se pridruže.

Veliko hvala svima!

Autor

.

AFORISTIČKI KRATKA POVIJEST AFORIZMA

NULLA DIES SINE APHORISMO. Nijedan dan bez aforizma. U ovoj antičkoj mudroslovinci, aforizmu nad aforizmima, sažeta je sva mudrost, filozofija, umjetnost, demokracija, hedonizam, povijest i znanost antičkog doba i njihovoga načina života. Time je aforizmu dato centralno mjesto u životu čovjeka. Plinije Stariji zabilježio je kako je slikar Apel, držeći se ovoga aforizma, svaki dan na svoje slike stavljao barem jednu crtu i tako je postao najveći slikar antičkog doba. Ljudi bi bili puno uspješniji, sretniji, zdraviji, korisniji, zadovoljniji kada bi se držali ove mudroslovice i kad bi svaki dan slušali, zapisivali, govorili i živjeli aforizme.

O značaju aforizma govori i jedan od prvih aforizama: „U početku bijaše – aforizam“. Vidljivo je da se kroz povijest u narodu za aforizam koristio sinonim „riječ“. S vizualnog aspekta to je i razumljivo jer su aforizmi skupine riječi. Usto, neukom narodu i nije bilo poznato da postoji aforizam kao književna vrsta. Zato je, vjerojatno, u velikom broju pučkih izreka i mudroslovice greškom zabilježena „riječ“ umjesto „aforizam“, a te bi mudroslovice izvorno trebale glasiti: „Lijepi aforizam i željezna vrata otvara“, „Pogazio je zadani aforizam“, „Dati aforizam je zakon“, „Aforizmi lete, slova ostaju“, „Ne stavljam mi aforizme u usta“, „Pustite da aforizmi idu iz srca“, „Dobacivao joj je prostačke aforizme“ i sl.

Aforizam je nastao kada i čovjek. Primitivni ljudi koji su živjeli u pećinama nisu znali čitati ni pisati pa su svoje aforizme zapisivali u slikovnom obliku po zidovima svojih nastamba – pećina (tako je nastala podvrsta aforizama – aforizmi bez riječi, koja se do danas održala u

obliku karikatura bez riječi). I danas primitivni ljudi svoje aforizme oslikavaju po zidovima nastamba (doduše tuđih) u obliku grafita (doduše s vanjske strane zidova nastamba). Nedvojbeno su grafiti jedna od podvrsta aforizama, a od aforizama se razlikuju po tome što njihovi autori ne žele popularnost, honorar niti mare za zaštitu autorskih prava pa svoje aforizme u obliku grafita ne potpisuju ili ih potpisuju pseudonimom. I sam naziv “grafit” potječe od pećinskih ljudi (i prenosio se s koljena na koljeno do novovjekih primitivnih ljudi, njihovih potomaka), a nastao je tako što su primitivni ljudi svoje aforizme/grafite pisali po zidovima svojih nastamba pougljenim štapićima iz vatre. Tada i tako je nastala i preteča današnje grafitne olovke.

Međutim, aforizam kao književna vrsta nastao je u antičkom dobu. Brojni aforizmi zabilježeni su u Aristotelovim metafizičkim razmišljanjima, Platonovim dijalozima, Sokratovim poimanjima o zakonima i pravdi, Homerovim epskim pjesmama. Tu je aforizme trebalo tražiti unutar brojnog i opsežnog opusa navedenih autora (do te mjere da su neki od opsega svoga opusa aforizama obnevidjeli), ali i politički podosta spornog, pa i preko granice verbalnog delikta (do te mjere da su neki zbog svojih aforizama izgubili život). Zbog toga autor kao najbolju aforističarku toga doba smatra Pitiju. Njezini kratki, britki i dvosmisleni aforizmi u kojima je objašnjavala prošlost i sadašnjost te proricala budućnost, postali su omiljeni u narodu pa i među kraljevima i istaknutim vojskovođama toga doba (najpoznatiji njezin aforizam je svakako - *Ibis redibis numquam in bello peribis*). Zbog kratkoće svojih aforizama (za razliku od prethodno navedenih aforističara), svakako je imala više vremena za obitelj, kućanske

poslove, zabavu, kozmetičke tretmane (posebno u etilemskim inhaliranjima). Pitija je nedvojbeno rodočelnica tzv. alibi aforizama. Radi se o podvrsti aforizama koji možda neće sa sigurnošću ukazati i predvidjeti neke događaje, ponašanja, pojave i zakonitosti, ali zasigurno im se ne može naći ni greška u njihovoj poruci. Takva alibi tehnika danas se primjenjuje i u nizu znanstvenih disciplina, a posebno u političkom životu. Spomenuli bismo samo meteorologiju kod koje se vremenske prognoze po svojoj dvosmislenosti mogu usporediti s Pitijinim aforizmima. I Vaš autor, kao školovani meteorolog i priučeni aforističar, često za svoje prijatelje daje vremensku prognozu u obliku alibi aforizma: „Za svaki slučaj ponesite kišobran“.

I danas je aforizam za modernog čovjeka od velike koristi. Moderni čovjek pritisnut poslovnim obvezama, obiteljskim problemima i borbom za financijski opstanak nema ni volje ni vremena za čitanje opsežnih i skupih knjiga. Poruku iz knjige mu treba sažeti u jednoj rečenici što aforističari, kao romanopisci bez kondicije, mogu i moraju uraditi. Aforizme treba koristiti u radosti i tuzi, u prilici i neprilici, u poslu i besposlenosti, po danu i po noći. Koliko bi žena bilo sretno da im dan započne tako što im muž kaže lijepi i nježni aforizam: „Ženo, uvijek ćeš mi biti draža od svih mojih ljubavnica i zato ću mijenjati samo njih, a tebe nikada“. Zasigurno joj se ne bi dogodilo ništa gorega od toga cijeli dan. Kad biste joj kazali: „Ženo, volim te više od Hajduka“, sigurno vam ne bi povjerovala. Osim za iskazivanje ovakvih nježnosti aforizam bi mogao poslužiti i kad ste u neprilici. Žena bi, primjerice, mužu mogla obzirno kazati da ima ljubavnika jednim lijepim aforizmom: „Dragi, ja već neko vrijeme živim u ljubavnom trokutu u kojemu si ti tupi kut“.

Umjesto da se o zakonima i pravdi raspravlja, razmišlja i zapisuje u obliku aforizama, donose se brojni, predugački, teško razumljivi, stalno mijenjani i dopunjavani zakoni koji se svojim dvosmislenim odredbama više temelje na Pitijinim, negoli Sokratovim aforizmima. Zar se ne bi Kazneni zakon mogao svesti na jedan aforizam: „Tko je kriv, treba ga kazniti“, a Zakon o kaznenom postupku na aforizam: „Sudi objektivno i pravedno“?

Iako je nedvojbeno da je baš svaki čovjek tijekom života izrekao barem jedan aforizam, povijest pamti samo aforizme poznatih osoba. Tako je poznat aforizam oca moderne znanosti Galileja – *Eppur si muove* (Ipak se kreće) – kojega zbog toga neki drže i ocem prometnih znanosti, jogginga i drugih tjelesnih aktivnosti u prirodi koje se temelje na kretanju. Poznat je i Dekartov aforizam – *Bene vixit qui bene latuit* (Dobro je živio tko je neopažen živio), omiljen kod svih pripadnika tajnih službi. Pamti se i Ciceronov aforizam – *Aphorismus animi sermo est* – (Aforizam je slika duše), koji nedvojbeno dokazuje da aforizmi kao intelektualne kreacije mogu biti i u slici, a ne samo u riječima. Poznat je i Lukanov aforizam – *Magni nominis umbra* (Sjenka značajnog čovjeka), koji opisuje život političara nakon što im prestane politička funkcija. I Ovidijev aforizam – *Medio tutissimus ibis* (Sredinom ćeš ići najbolje), omiljen je među strankama političkog centra i temelj je njihovih političkih programa. I Olimpijski odbor se vodio Arhimedovim aforizmom – *Noli turbare circulos meos* (Ne diraj moje krugove), kad je zaštitio olimpijski simbol (krugove u boji) od mogućih diranja od strane neovlaštenih osoba.

Svakako postoje i aforizmi s čijom porukom se Vaš autor nikako ne može suglasiti. Tako je u svom

aforizmu – *Facta sunt difficiliora aphorismo*, Ciceron ustvrdio kako su teža djela nego aforizmi (pogrešno kroz povijest prenošeno – riječi), a s takvom tvrdnjom ne može se složiti niti jedan aforističar. I Gaj Julije Cezar znao je citirati svoj aforizam – *Veni, vidi, vici* (Dođoh, vidjeh, pobijedih), kojega se uvijek sjetim u trgovačkim centrima kad „dođoh i vidjeh“ cijene, a umjesto da „pobijedih“ (nešto kupim), ja „probljedih“.

Aforizam je bio i ostao omiljena književna vrsta ljudi na smrti. Suočeni sa skorom smrću željeli su svoja životna iskustva i poruke prenijeti svojim najbližima, a nerijetko i cijelom čovječanstvu pa im je, zbog nedostatka vremena za neku drugu književnu vrstu poput pripovijetke ili romana, aforizam bio najprikladniji. Tako je Gaj Julije Cezar u smrtnom hropcu, usprkos bolovima i šoku, a znajući za značaj aforizma u životu ljudi, smogao snage da umjesto očekivanih riječi „joj“, „boli“ ili „umirem“, izrekne poznati aforizam – *Tu quoque, Brute, mi fili?* (Zar i ti, sine Brute?), u kojemu je sažeo svu patnju i razočarenje koje roditelji dožive od svoje djece. Na tom aforizmu su utemeljena i novija psihijatrijska istraživanja kojima je nepobitno utvrđeno i potvrđeno da je nervni slom nasljedan i da ga naslijedimo od naše djece.

Svima nama koji smo proživjeli i preživjeli obrazovni sustav i reforme (posebno Šuvarovu) u Jugoslaviji, dobro je poznat zadnji aforizam revolucionara i skojevca Rade Končara – Milost ne tražim, niti bih vam je dao – kojim je iskazao svoj bunt i prijezir prema tadašnjem državnom pravosuđu. Taj su stav prihvatili i njegovi sljedbenici i stranačke kolege koji su se više pouzdavali i koristili svojim partijskim i prijekim sudovima negoli redovnim sudovima. I poznati hrvatski političar Vlado

Gotovac svoju političku i domoljubnu oporuku sažeo je u aforizmu – Čuvajte mi Hrvatsku od niskosti i mržnje - koji predstavlja sukus ljubavi, ponosa, patnje, odricanja i brige za i zbog Hrvatske, ali je istovremeno predstavljao i jasnu (o)poruku svima onima koji su na vlasti, bez obzira na stranačku pripadnost. Njegov aforizam je postao svojevrсни manifest državicima u obnašanju funkcija. Međutim, veliki broj njih je ovaj aforizam koristio u inačici – „Čuvajte mi Hrvatsku kao svoju“ (i u skladu s tim uzimao je hrvatska bogatstva kao svoja) iako pokojni Gotovac nikada nije u svom aforizmu spominjao sintagmu „kao svoju“.

Značaj aforizma u životu i za život čovječanstva nemoguće je predvidjeti i definirati. Još u davna vremena, suočen s ovom dvojbom, apostol Petar je zavapio - *Quo vadis, aphorisme?* (Kuda ideš, aforizme?), a ta dvojba je i do dan danas aktualna i nerazriješena.

Daljnja rasprava o povijesti, sadašnjosti i budućnosti aforizma zahtijevala bi daleko više prostora, truda i vremena, i za autora i za čitatelje, što bi bilo u suprotnosti s ovom književnom vrstom i prešlo bi u područje romana, a autor kao aforističar to nikako ne želi. Dodatna razmišljanja o ovoj temi autor će sažeti u nekima od aforizama u knjizi. Vjerojatno će se pronaći i poneki čitatelj koji se neće složiti s autorovim stavovima o povijesti i ulozi aforizma, ali sigurno nitko neće moći tvrditi da su takva razmišljanja plagijat jer su nedvojbeno izvorna.

Samo Bog, Hajduk i aforizmi žive vječno.

QUO VADIS FESTIVITAS CROATICA?

Kuda ideš hrvatski humore?

Za nas hrvatske humoriste humor više ne postoji niti mi više postojimo za humor u Hrvatskoj.

O čemu smo mi humoristi do sada pisali? O čemu drugome bismo pisali nego o politici i bračnim i izvanbračnim odnosima. Dobro, možda još i o sportu i gospodarstvu dok su još u Hrvatskoj ozbiljnije postojali.

Tko će danas slušati humoriste i čitati njihove uratke o politici kad su danas glavni humoristi i najsmješnije osobe političari. Oporbene stranke su humor i satiru ubacile kao najznačajniji dio svojih stranačkih programa. Strankama na vlasti ionako zbog nastalih i naslijeđenih problema nije do humora. Ako se i služe humorom to je jedino u samoobrani od humora i satiranja oporbenih stranaka.

Evo, na primjer, jedan oporbeni političar napisao je i javno izrekao aforizam: „Di su pare?“. Taj je aforizam u medijima proglašen aforizmom tjedna i vrtio se i vrti se na svim TV postajama u udarnim terminima. Kada bi neki aforizam najpriznatijih i najpoznatijih humorista doživio takav tretman? Pa naše aforizme i naš humor ne čita više ni najbliža rodbina.

Na primjer, da je netko od nas napisao i počeo čitati aforizam: „Di su pare?“, što bi se dogodilo? Ništa. Nitko to ne bi ni zamijetio, a pogotovo ne mediji. Za takav aforizam mogao bi se jedino zainteresirati DORH ako bi mislio da se radi o kaznenoj prijavi jer da taj humorist zna da je netko nezakonito otuđio državna sredstva. Mogli bi se zainteresirati i oni koji su stvarno nezakonito otuđili

neka sredstva ako bi pomislili da ih taj humorist može i želi „cinkati“ pa bi mu za opomenu propucali noge. Ako bi uporno ponavljao „di su pare“ i s nevjericom i izgubljeno gledao oko sebe pitajući se kako nitko ne shvaća njegov umjetnički napor i kvalitetu njegovog aforizma, ljudi bi mogli pomisliti da je imao nekakve novce i da ih je izgubio te bi ga promptno sproveli na najbliži psihijatrijski odjel. Pa tko normalan u ovoj besparici može izgubiti novce?

Pisati o bračnim i izvanbračnim odnosima danas je iznimno opasno i nepopularno. Što Vam se prije moglo dogoditi? Ništa opasno. Možda bi vam žena stavila malo više papra i soli u jelo ili za neko vrijeme uskratila intimnosti (doduše vrlo kratko jer bi ih time istovremeno uskratila i samoj sebi). Samo jedna tema je bila tabu i na neki način zabranjena – pisati o živućim punicama.

Kad bi danas kazali vlastitoj supruzi da je lijepa i da joj usto kupite i buket cvijeća, našlo bi se više dežurnih udruga koje bi vas optužile za seksističko ponašanje i nasilje u obitelji. Svakako bi vas prijavile i DORH-u, a kako takvo grozno ponašanje nije (još uvijek) inkriminirano u Kaznenom zakonu, prijava bi bila utemeljena na nekom članku Istanbulske konvencije. Iako tu nije bilo nikakvog fizičkog nasilja, nedvojbeno bi takvo ponašanje inkliniralo k tome da muž u nekom trenutku poželi dotaknuti ženino koljeno ili je bogohulno zagrliti.

Kad se prisjetimo pokojnih karikaturista Krešića, Keruma, Reisingera i posebno najvećeg majstora erotske karikature Davora Štambuka, samo smrt ih je spasila od stupa srama i zatvora. Štambuk bi zbog svojih radova sada sigurno bio zatočen kao novovjeki markiz De Sade.

Kakva nam je budućnost? Humoristi nikako ne mogu zatomiti svoj umjetnički nagon i poziv da ljudima ukazuju na društvenu zbilju i događanja. Zbog toga će humoristi, kao prvi kršćani, biti progonjeni od raznih farizejskih udruga i morat će se tajno sastajati i širiti svoju misiju. Siguran sam da će uskoro najtraženija i najskuplja nekretnina na tržištu biti - katakombe.

AFORIZMI

Svi smo mi Hrvati dok se ne dokaže da smo nevini.

Počeo sam hodati s prijateljecom bivšom djevojkom. Sada sam u vezi s djevojkom bivšeg prijatelja.

I ateisti u braku vide svoga Boga.

U ljubavnom trokutu muž je tupi kut.

Žena može zagorčati život i dijabetičaru.

Imao je brak kao u filmu. Prepun nasilja.

Homoseksualcima i prijatelji i neprijatelji okreću leđa.

Lakim ženama težište je u ležištu.

Najugodnije sredstvo za spavanje su – lovorike.

Za minutu govora dobio je minutu šutnje.

Pametna zna čitati između tiskarskih pogrešaka.

Neki se umjetnici služe pseudonimom kako ne bi blatili svoje ime.

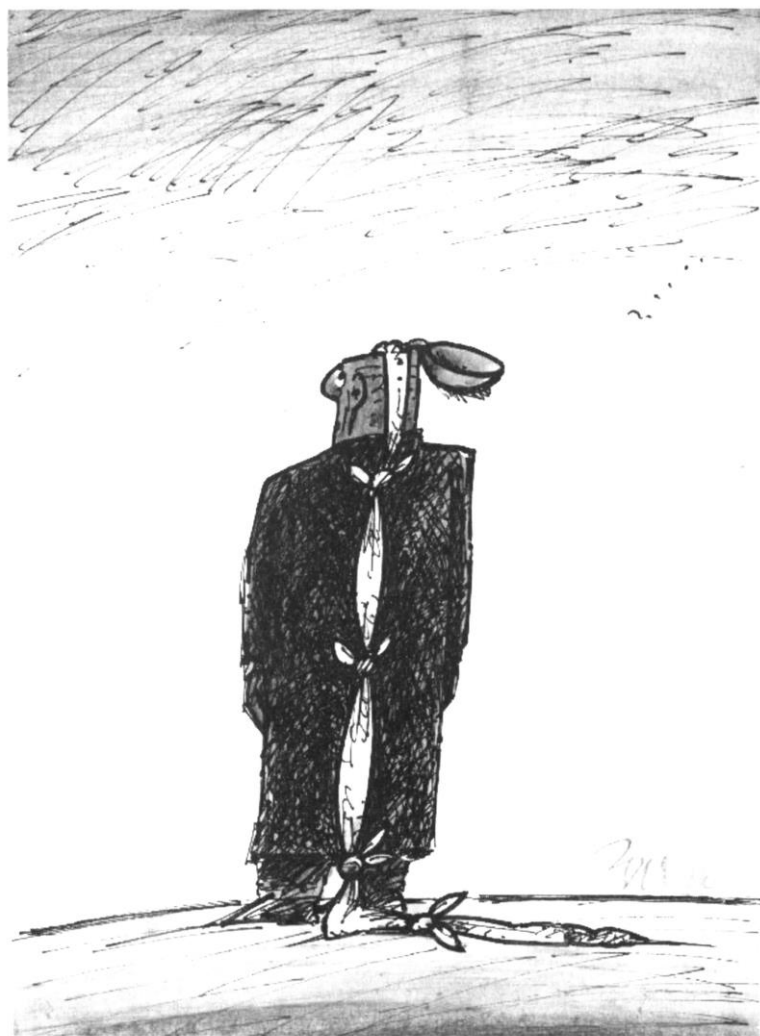
Aforističari su romanopisci bez kondicije.

Ne gubi nadu. Sretni nalaznik neće ti je vratiti.

Spavaj na prsima. Bit ćeš svoj na svome.

Mostovi prijateljstva imaju sve manju nosivost.

U vremenu smo kad se stvara prošlost.

Dobro su nam poznate namjere neprijatelja, ali ne i naše.

Nakon 30 godina ne mogu prepoznati neke moje prijatelje. Uopće se nisu promijenili.

Novac nije najvažnija stvar, ali se bez njega ne mogu dobiti one najvažnije.

Kad se političar OTVORI, često ga ZATVORE.

Biti ili ne biti, pitanje je dana.

Najveća zaboravnost nalazi se „na vrh jezika“.

Imao je odgovoran posao. Bio je „dežurni krivac“.

Ne mogu se potužiti na moju bolest.

Povijest nam je u krizi. Imamo više zaslužnih
nego li trgova i ulica.

Einstein je bio RELATIVNO pametan čovjek.

Rado ću izaći pred sud javnosti. Diskrecija
obvezna.

Sve je lakše teško živjeti.

Nije imao drugog posla pa je radio na poslu.

Zakopali su svoje kriminalne radnje u rupe u zakonu.

Pošteni trgovac zakida na vagi svim kupcima podjednako.

Druže Tito mi te kunemo.

Urna je posuda u kojoj se čuva čovjek u prahu.

Rad je stvorio čovjeka. Ne možemo mu to oprostiti.

Liječnik mi je rekao da sam podvojena osoba. Ali mi mu ne vjerujemo.

Memoari hipohondra su - zdravstveni karton.

Mazohisti se najviše plaše Raja.

Ljudožder je najiskreniji filantrop.

Zaustavite vrijeme. Izašao bih.

Sizife javi se. Imam kamence u bubrežima.

Pandorina kutija sigurno je bila glasačka kutija.

Da je kapitalizam propao jedino bi Marxu ostao Kapital.

Sudska presuda je zbirka sabranih nedjela.

Nekad imam više, a nekad manje novca, ali nikad dovoljno.

Bolje je imati SOLIDNOG dužnika, nego SOLIDARNOG dužnika.

Neki su (bivši) komunisti tek danas zagrabili prema potrebama.

I slijepi muškarci u braku progledaju.

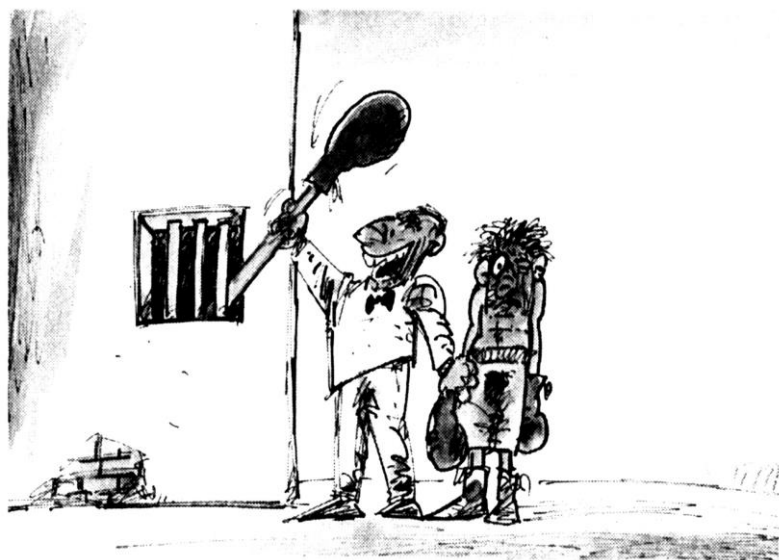
Pred maticarem je odlučno rekao – možda.

Kad promislim na Prometeja, draže mi je da mi
jetra kljuca alkohol.

Bolje da narod izlazi na referendum nego li na
ulicu.

Vuku nikad nisu sve ovce na broju.

Voajerima je ključanica prozor u svijet.

Katkad mi se čini da sam se oženio detektorom laži.

Žena uvijek ima nekoliko pitanja na svaki odgovor.

Najbolji lijek protiv impotencije je dobar seks.

Nikad nije rekla koliko točno ima godina jer se to mijenjalo iz sekunde u sekundu.

Prije braka žena mi je bila kao iz bajke, a u braku je kao iz basne.

U braku kompjutoraša ljubavnica je virus.

Uvijek kad je u životu nešto željela postići, stajala je čvrsto s obje noge u zraku.

Ljepota žene proporcionalna je veličini dioptrije muškarca.

Pesimisti su idealni muževi. Oni i ne očekuju da im se ljubav uzvрати.

Čovjek u životu ima nekoliko pravih ljubavi koje mu se nikad ne dogode.

Bolje je imati blisku susjedu, nego daljnju rodicu.

Žene se žale da nemaju što obući, a striptizete da nemaju što svući.

NAJSTARIJI zanat bolje obavljaju MLAĐE osobe.

Ako želiš sakriti preljub – organiziraj orgije.

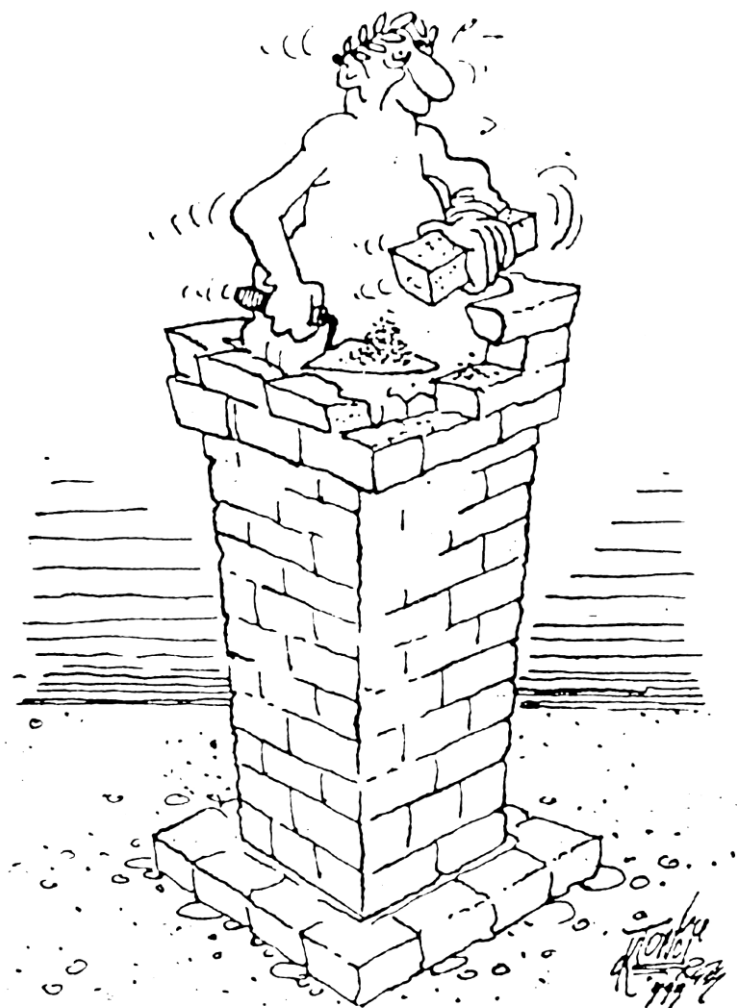
Žena mi je takva da mi treba priznati beneficirani bračni staž.

Žena mi je uvijek draža od ljubavnice. Zato mijenjam samo ljubavnice.

Brak bez punice je kao otvorena rana bez soli.

Sretan brak je sličan Raju. I u Raju ima zmija.

Pravi ateist ne vjeruje ni samom sebi.

Žena drži tri kuta u kući. U četvrtom drži muža.

Iza svakog uspješnog muškarca je žena. Nije mu bila na putu.

Suprug je dužan nezaposlenu ženu hraniti i svlačiti.

Ako nema loših žena, dobre su i dobre.

Jedino Edipu majka nije prigovarala zbog veze s udatom ženom.

Zbog niskog standarda umirovljenici ne vjeruju u život prije smrti.

Nekad se od nerada moglo puno bolje živjeti.

U ratu je jedini uzvišeni cilj – zrakoplov.

Jedina zemlja u kojoj su svi ljudi ravnopravni je na groblju.

Ljudožderu je najveća sramota kad mu je sin vegetarijanac.

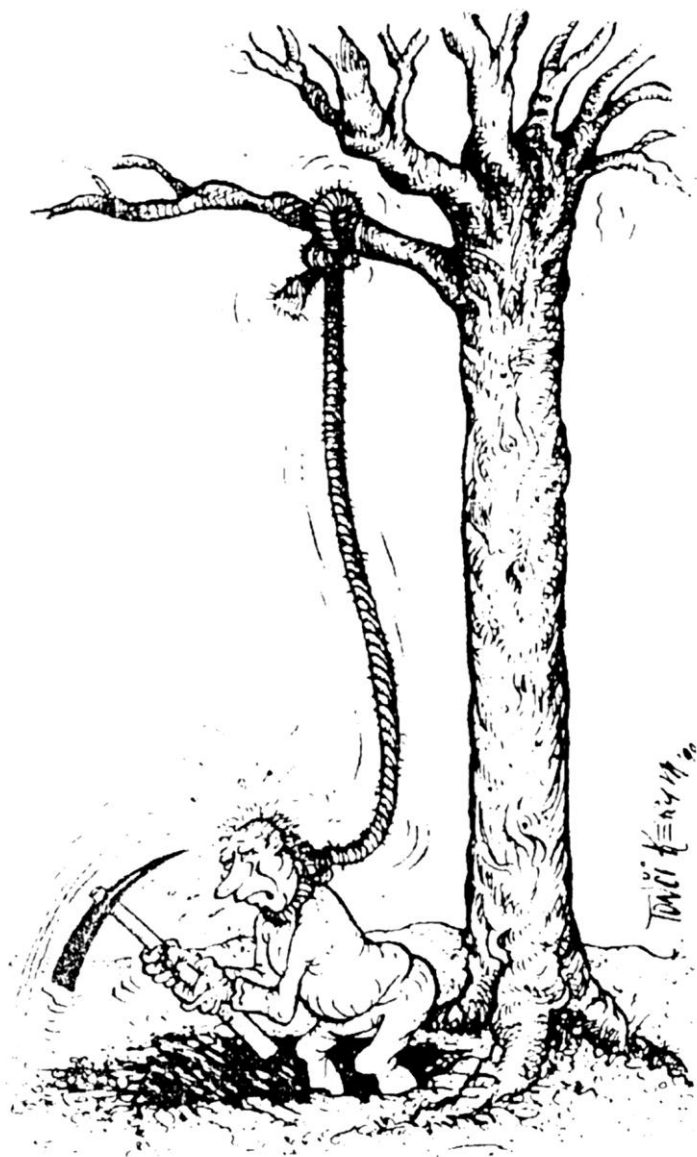
Što je više kleveta i laži, sve sam sebi miliji i draži.

Vraćam se odmah. Nemojte me čekati.

Pronašao sam rupu u novom zakonu, ali su me zaskočile izmjene i dopune.

Mi smo zemlja kojoj su i budućnost i prošlost neizvjesni.

Najteži bolesnik u Hrvatskoj je – zdravstvo.

Pozor, opasan vlasnik psa.

Spasio je od propasti više trgovačkih društava.
Nije prihvatio funkciju direktora.

Ne vjeruj trgovcima ni kad sniženja donose.

Domovina bi se puno bolje osjećala kad bi je neki
manje voljeli.

Nakon rata Hrvati su masovno putovali u inozemstvo. Jedni na skijanje, a drugi u Haag.

Dobri političari imaju besprijekornu biografiju.
Najbolji političari imaju nekoliko biografija.

U svim rečenicama o nepravilnostima u pretvorbi subjekt je skriven.

Mislili smo da imamo konja za trku, ali je bio trojanski.

Ima dana u tjednu kad mi se ništa ne radi. A nedjelja je ionako neradni dan.

Otkrićem vatre ljudi nisu postali pametniji, već ukusniji.

Kakav nam je TV program ja sam se PREPLATIO, a ne PRETPLATIO.

Neki književni kritičari ne znaju razliku između kritike i nekrologa.

Šumski požari su nam GORUĆI problem.

I prevarantima je sve teže naći poštenog čovjeka.

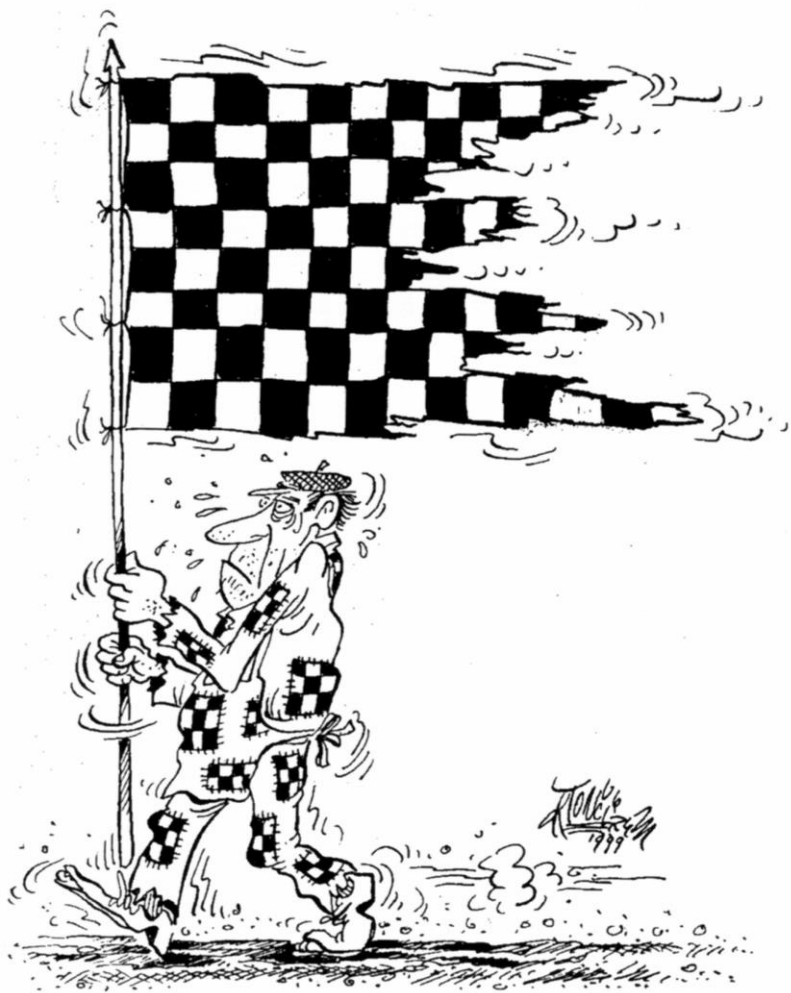
Nisam totalno nesretna osoba. Neke mi nesreće još nedostaju.

Praksa je najčešće teorija koja se je otela kontroli.

Stvarnost je iskrivljena slika naših želja.

Političari ne govore istinu jer im ionako nitko ne bi vjerovao.

Moramo okrenuti ploču ili ćemo završiti pod pločom.

Najdužih pet minuta u životu su onih „do dvanaest“.

U pretvorbi su HIJENE prigrabile LAVLJI dio.

ZAUZIMAO je samo stajališta koja nitko nije BRANIO.

U nedemokratskim društvima i glas naroda je verbalni delikt.

Često „trbuhom za kruhom“ završi kao „grlom u jagode“.

Dijagnoza bi trebala biti pouzdanija od vremenske prognoze.

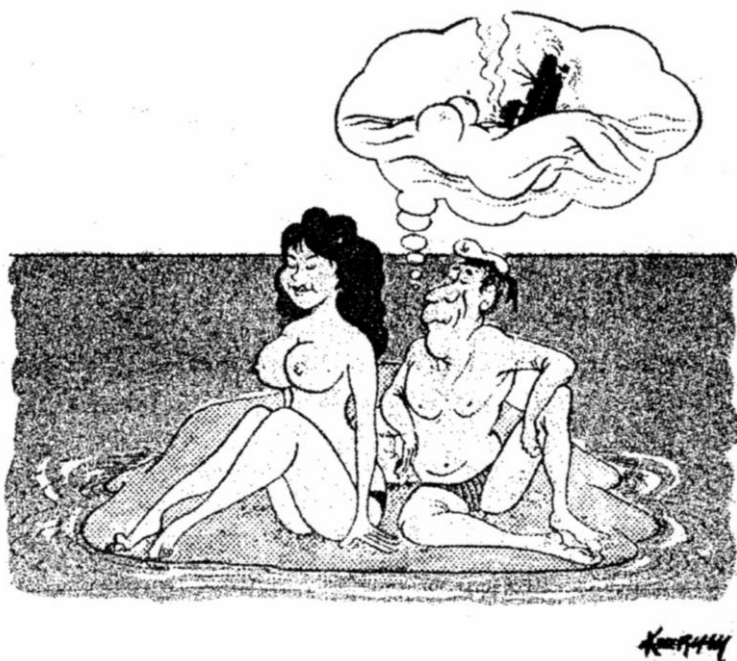
Povukao sam se u sebe, ali sam i tamo u neprijateljskom okruženju.

Izborna šutnja je prilika da se čuje nešto pametno.

Hipohondri su najpažljiviji bolesnici.
Svakodnevno misle na svoje liječnike.

Papučari imaju pravo glasa jedino na izborima.

Ljubavnik je v. d. muža.

Žena je spremna na sve, a ljubavnica ni na što drugo.

U mladosti je dizao seksualnu revoluciju. Sad je seksualna revolucija kad mu se diže.

Kad umre čovjek – minuta šutnje. Kad umre demokracija – godine šutnje.

Voajerima je seksualni život prepun tuđih doživljaja.

Nemam namjeru oženiti se. Odlučio sam umrijeti prirodnom smrću.

Službenici su kao strojevi. Bolje rade kad se podmažu.

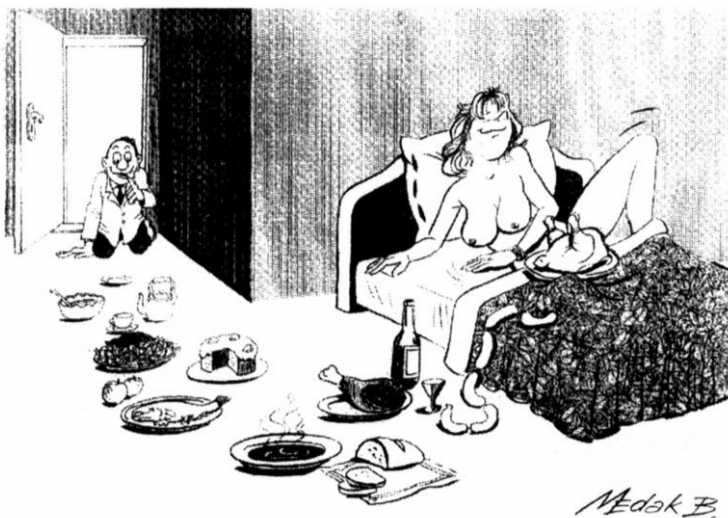
Filantrop je teoretičar. Ljudožder je praktičar.

Žene su uvijek krive za razvod braka po zapovjednoj odgovornosti.

U mladosti je seks pun mašte, a u starosti je mašta puna seksa.

U političkom kriminalu ne poštuje se ni zakon gravitacije. Podzemlje je na vrhu.

Za razliku od rodbine, vampir nikad ne pije krv svom bližnjem.

Najboljem prijatelju zabio je nož u leđa. Bilo mu je neugodno gledati ga u oči.

U mojoj se kući zna tko je gazda. Žena mi to nikad nije krila.

Žene inače vole muškarce, ali tu slabost izliječe brakom.

Bolje je da ti život visi o koncu, nego o konopcu.

U raspravi oko sukoba interesa došlo je do sukoba interesa.

Jedni love u mutnom, a drugi u kontejneru.

Živimo u izobilju siromaštva.

Što je vlast lošija, to su mi aforizmi bolji.

Družite se s neprijateljima. Tako ćete ih dovesti na loš glas.

Neki propjevaju u zboru, a neki u policiji.

Danas nije teško imati dobar brak. Konkurencija je slaba.

Krivotvorenje povijesti dokaz je da je nekad krivotvorina bolja od originala.

Rastava je usklađivanje pravnog i faktičnog stanja.

Paradoksalno je da smo "siti svega", a gladni.

Dobro je što ti djevojka ne može pokloniti srce bez ostatka tijela.

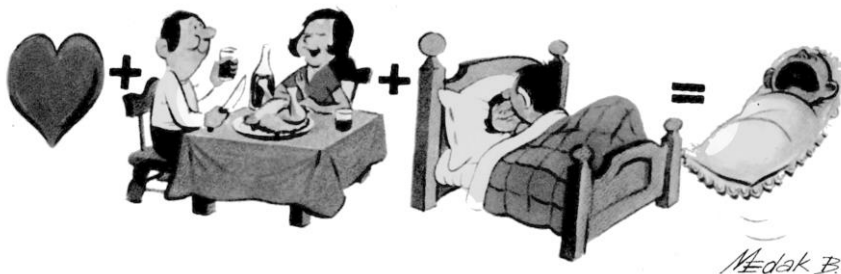
Najčešće se kvare dijelovi državnog aparata.

Inače se ne prodajem za sitniš, ali sad su sezonske rasprodaje.

Seks je nemoralan i prljav samo kad ga vode dobri ljubavnici.

Političari misle da su Bogovi, iako nitko više u njih ne vjeruje.

Autobiografije se pišu u poznim godinama zbog zastare kaznenog gonjenja.

Dodoh, vidjeh, problijedih.

Vlada je uvela policijski sat. Kao da narod i bez toga ne zna koliko je sati.

Lijenčinama je teško pogurati i kola koja idu nizbrdo.

Kako stvar STOJI, impotentan sam.

Neki političari su dokaz da s godinama dolazi starost, a ne mudrost.

Savršeni alibi ima jedino žrtva.

Umirovljenici žive od danas do "malo sutra".

Opunomoćio sam ženu da osobno preuzima moju plaću. Dosadilo mi je biti posrednik.

U zadnje vrijeme televizija nam između reklama ubaci i poneke detalje utakmice.

Danas spas nije u RADU, nego u RODU.

„Sjeme razdora“ je hrvatska autohtona sorta.

Sponzorušama je od vjenčanog lista važniji jedino vlasnički list.

Dok sam imao para imao sam dobru ženu i dobre prijatelje. Sada imam samo „i“.

Vesele sam naravi pa mi je mrska svaka pomisao na brak.

U životu mi se dogodilo nekoliko dobrih stvari. Nitko još nije preuzeo odgovornost za to.

U Hrvatskoj svatko ima mogućnost razvijati svoju nesposobnost.

Danas mladi sve teže žive od mirovine roditelja.

Neki liječnici povlače samo KOVERTIRANE poteze.

Od svih odjevnih predmeta žene najbolje grije – prsten.

Mi smo jedini narod kojemu je prošlost
neizvjesnija od budućnosti.

Sastanak uspješnih hrvatskih menadžera mogao bi
se održati u telefonskoj govornici.

Politika, iako je kurva, najpoželjnija je udavača.

U ljubavnoj IGRI gubio sam već u PREDIGRI.

DRUGI me ne vole. Možda zato jer sam PRVI?

Podijelili smo kućne poslove. Ja PEREM sude, a žena mi ISPIRE mozak.

Usklađivanje mirovina računa se po stopi – mortaliteta.

Kad ti žena u braku ništa ne govori, sve ti govori.

U braku nije uvijek dobro kazati ono što misliš.
Ali je uvijek dobro kazati ono što i ne misliš.

U odnosu na mlađeg ljubavnika, muž je tehnološki višak.

Neke ljude ne možeš prepoznati kad skinu masku.

Bolonjski proces sve više sličí na Kafkin.

OBJESILA je svekrvu u dnevnom boravku jer je bila lijepa kao SLIKA.

Vjera nam daje nadu da postoji život nakon smrti, a politika nam je oduzela nadu da postoji život prije smrti.

Nikad ne vjeruj muškarcu s brkovima niti ženi bez brkova.

Život rijetko uzvratil ljubav onima koji ga vole.

Susjed je ostavio ženu. Kod mene.

Pobjegao sam od žene. Da sam Lesi ne bih se više vratio.

Relativno? Ono što je danas mržnja, jučer je mogla biti ljubav.

Od sve arhivske građe na prvom mjestu su mi arhivska vina.

Razvod je kao šahovska završnica. Žena me tretirala kao pijuna, a ljubavnica kao velemajstora.

Zavladalo je veliko siromaštvo. Stalno bacam KAMENJE, ali nitko mi ne uzvraća KRUHOM.

Zbrinjavanje PRLJAVOG otpada je ČISTA zarada.

Platonska ljubav je ljubav A VISTA.

Građani drugog reda ginu u prvim redovima.

Svi se naoružavaju. Sigurno će pregovori.

Adam i nije baš imao nekakav izbor između Eve i zmije.

S obzirom na stopu kriminaliteta, jedino u zatvoru je sigurno.

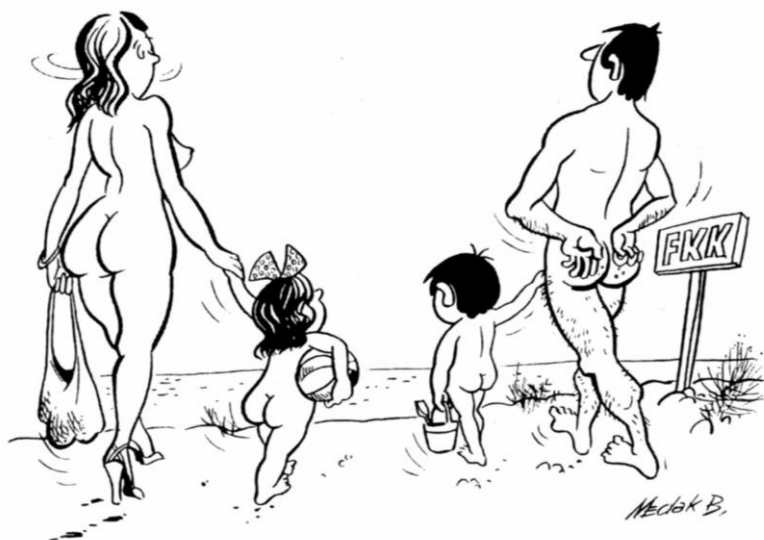
U životu se može sve što se hoće, a u seksu se hoće sve što se može.

Nije problem što mi je žena ljubomorna, nego što nije bilo povoda.

Matematički gledano, brak je jednačba s dvije nepoznanice.

I borba za mir odnosi ljudske živote.

Najprije su nam uzeli Djeda Mraza, a potom i božićnicu.

Demokracija je. Svatko ima pravo na moje
mišljenje.

Mijenjam muža koji zna jesti za onoga koji zna
kuhati.

Apsurdno je da je pored toliko slobodnih zidara
građevinski sektor u krizi.

Zadovoljna žena – zadovoljen muž.

U zaštiti ljudskih sloboda upotrijebili smo sva raspoloživa sredstva prisile.

Posudbe su stvar prosudbe.

Zamućena voda puno toga razbistri.

Prostitutke se za oprost mole prekriženih ruku, a u štrajk ulaze prekriženih nogu.

Mirovinsku reformu prepustili smo Svetom Petru.

Od hladnog rata gori je hladni mir.

Nekad su birali NARODNE poslanike. Danas narod bira NERADNE poslanike.

Blago Isusu, imao je samo jednog Judu.

Kad vidim tko sve pretendira na vlast, sve se nadam da je „skrivena kamera“.

I prije pandemije živio sam u bez kontaktnom braku.

Prodajem neuseljiv stan i u dijelovima (RICHTER).

Žena mi je sad zdrava. Svi su je preležali.

Ulizice nisu za prve redove. Više se vole gurati u pozadinu.

STIDNE uši ne dobiju se baš od SRAMEŽLJIVOSTI.

Često su ZATVORENI oni kojima su sva vrata bila OTVORENA.

Na kremiranje ne bih pristao ni mrtav.

Očito nam je klima ista kao i na Marsu. Ni na Zemlji život nije moguć.

Od našeg plakanja neprijatelju su potekle suze – radosnice.

Imam kriminalan brak. Žena me unakrsno ispituje, a ja se branim šutnjom.

Kavu treba piti VRUĆU. Od hladne kave gori je jedino partner s HLADNIM nogama.

Muž zadnji sazna da ga žena vara, ali prvi sazna da ne zna kuhati.

Kakvi su mi roditelji, rodio sam se na vlastitu odgovornost.

Siromašnima mjesec nikad ne traje do kraja plaće.

U mladosti sam bio veliki zavodnik. Uvijek se rado sjetim toga sna.

Tucite svoje roditelje dok su još mladi. Inače kad umru, bit će vam žao.

Prostitutke od prevelikog pušenja ne UMIRU, nego ŽIVE bolje.

Laka žena ne postaje se držanjem dijete.

Čeka nas teška jesen. Ona nikad ne bira godinu.

U trodiobi vlasti svatko dobije svoj dio plijena.

Na žalost, u Hrvatskoj je sve manje SELJAKA, a sve više SELJAČINA.

Naši su političari vrijedni i poštteni. Čast iznimkama.

Kada je ljubavnik glavni glumac, muž je statist.

Mislio sam da je moja jedan kroz jedan, a za nju sam bio *ad acta*.

U maloprodajnom lancu kupac je najslabija karika.

Alkohol nam je veliki neprijatelj, ali nije dobro uvijek bježati od neprijatelja.

Pas koji grize, ne haje.

Nije dobro družiti se s lakim ženama. Uvijek ti se nešto može dopasti.

Ljubav ostavi iza sebe više žrtava, nego li mržnja.

Nakon razvoda preporodila se kao da joj je vraćena kilometraža.

Nakon suprugovog preljuba, žena najčešće počne i javno živjeti s ljubavnikom.

Skladan brak je kad se žena pita za sve, a muž ni za što.

Onome tko voli raditi nikad ne nedostaje
prijatelja.

Ima neželjene djece, ali ima i neželjenih roditelja.

Žena me uhvatila u preljubu. Pao sam u
„prijateljskoj vatri“.

Prošlost nam je još uvijek vodilja. Nema nam
naprijed.

Prosidba je kao kružni tok. Prednost ima onaj koji
prvi uđe.

Tko krade TUĐE, na kraju dobije SVOJE.

Uvijek kad su se dijelili ključevi od stanova mene
je dopao privjesak.

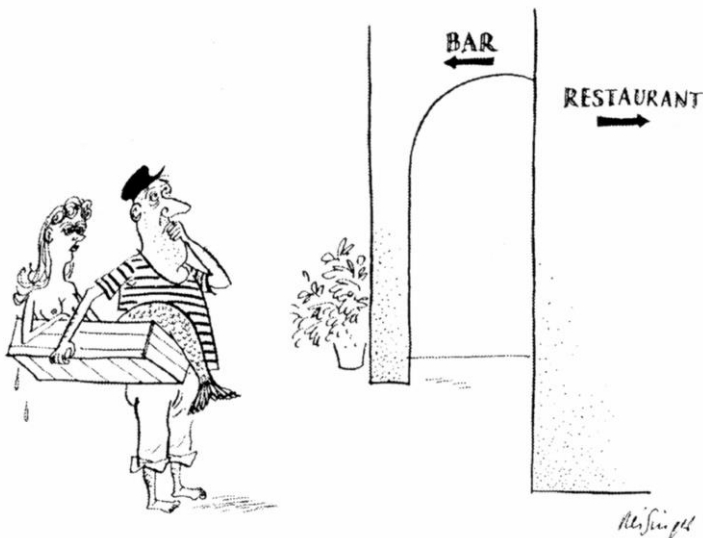
AmSingh

Zdravstvo nam je u komi. Život održava na
državnom aparatu.

Neobveznom seksu najveći neprijatelj je - ljubav.

Kako bi uveo red u svoj izvanbračni život, uveo je
pravilo par-nepar.

Planiram aktivno baviti se politikom. Nitko nije
savršen.

U braku je poželjnija žena s metlom u ruci, nego li žena na metli.

Neki političari primaju dodatak za odvojeni život od obitelji, a plaću za odvojeni život od biračkog tijela.

Od svih seksualnih pomagala sponzoruje najviše uzbuđuje – bankomat.

Na izborima je ODLUKA najčešće na NEODLUČNIMA.

Boli me Ahilova tetiva kao da je moja.

Za zauzimanje rezervnih položaja nađe se uvijek puno dragovoljaca.

Pogled se spušta od srama ili od znatiželje.

Zbog siromaštva objesio se o nisku granu.

Najveći prihodi od pšenice su „ispod žita“.

Špijuni prisluškuju, a političari osluškuju. Narod samo sluša.

Tek kad smo SPAVALI shvatio sam da mi ne
LEŽI.

I kad nemam što raditi nije mi dosadno. Uvijek se
mogu vratiti na radno mjesto.

I dobri plivači mogu se utopiti u sivilu života.

Zbog nestašice energenata ove zime grijat ćemo
se tijelo uz tijelo. Samo da ne bude
antidemografski – leđa u leđa.

Vlada je najavila da će ući u dvoboj s
nepravilnostima. Javnost čeka tko će prvi
potegnuti.

Ne znamo gdje nas ovaj put vodi. Ali za svaki
slučaj požurimo.

„Veliko čudo“ može riješiti svaki problem.

Možda – to je moj krajnji odgovor.

Upala mu je buba u uho. Iz telefonske slušalice.

Ne treba cijeli obrazovni sustav reformirati.
Povijest nam je već reformirana.

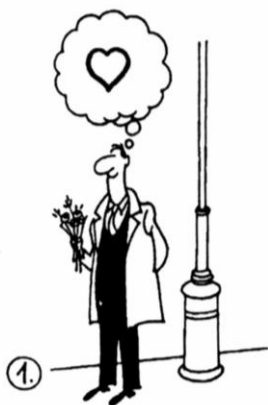
Pao mi je kamen sa srca. U bubreg.

S obzirom na visoke cijene vina, češće osjetimo
okus DEKINTIRANJA negoli
DEKANTIRANJA.

Oporba traži PROBLEM tamo gdje pozicija vidi
RJEŠENJE.

Ne vjeruj UN-u ni kad ti rezolucije donosi.

Dobitna kombinacija i najsigurniji sef otvara.

„Tko bi gori, eto je doli, a tko bi doli, gori ustaje“
(Jedna od figurae veneris).

Korona ima i niz pozitivnih učinaka, samo ih
znanost još nije utvrdila.

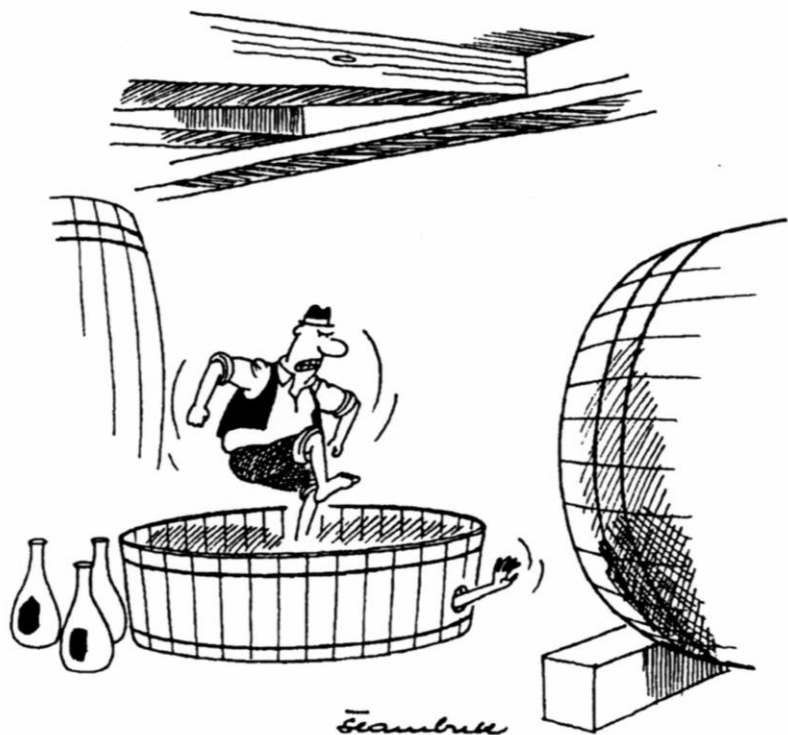
Naivni umjetnici nisu baš naivci.

Ljubavna matematika – piši jednoga, pamti
drugoga.

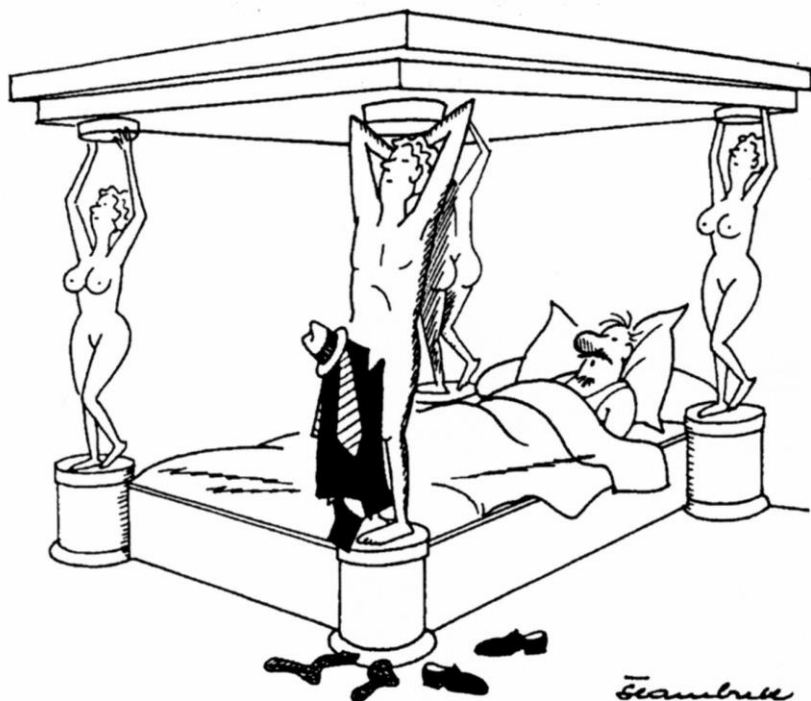
Kad uđeš u problem vidiš da iznutra puno gore
izgleda nego li iz vani.

Drugima cvjetaju ruže, nama morske alge.

Toliko sam nesretan da me uvijek uhvate kad
pišem aforizme.

HUMORESKE

ISTANBULSKI SINDROM

Poštovani gospodine uredniče,
javljam Vam se u nadi da ćete svojim ugledom i utjecajem pomoći u rješavanju aktualnog i akutnog problema u pogledu komunikacije i odnosa među ljudima za koje se u javnosti sve više povezuju kvalifikacije seksualnog uznemiravanja iliti seksizama. Bojim se, kako je krenulo, da će se proskribirati i inkriminirati svaki oblik kontakta između muškarca i žene, što će promptno negativno djelovati i na sve Vladine mjere i aktivnosti na području demografske obnove. Na ovaj moj apel potaknuli su me jučerašnji događaji koje sam osobno (teško) doživio.

Nakon dugo godina odlučio sam se do radnog mjesta voziti autobusom. Prema prisjećanjima iz mladosti, tamo je uvijek živo, bučno, veselo. Na stanici sam primijetio da u autobus ulazi žena u najboljim godinama, a u obje ruke držala je torbe (vjerojatno je došla s tržnice jer je iz jedne torbe veselo virio list kupusa). „Gospodo, dopustite da Vam ja unesem torbe u autobus“, ponudio sam. „Slušaj momče, ne padan ja na te jeftine trikove“, odbrusila je. „Da san ja slušala take ki ti odavna bi bila udata i do sad bi imala polomljena rebra i izbijene zubove (doduše i sada joj svi nisu bili na broju, mislim zubi), a vjerojatno bi sad bila i u nekakoj sigurnoj kući, a ne u svon lipon stanu. Šta ti misliš da ja ne čitan novine i ne gledan televiziju pa da ne znan šta se sve događa jadrnin ženau braku?!“.

U autobusu sam se pozicionirao u suprotnom kraju od onoga u kojemu je bila sretno neudata gospođa (ili gospođica). Dodatna prednost je bila to što sam našao i

mjesto za sjesti. Na sljedećoj stanici ušle su samo dvije putnice. Da smijem koristiti bogohulne riječi i proskribirane pridjeve meni bližu opisao bih kao lijepu, vedru, moderno odjevenu djevojku plave kose. Preko ramena nosila je oveću torbu u koju bi moglo stati sve što ženi treba – od šminke do Golfa. Kako sam stekao dojam da se takve stvari i nalaze u torbi i da je fizički opterećuju, ponudio sam joj svoje sjedeće mjesto. „Šta je stari, padaš na plavuše. Misliš da sam glupa plavuša i da ne znam što dalje slijedi. Kako se zoveš, bili izašla sa mnom na piće, daj mi broj mobitela itd. Zato ništa dalje ne govori jer mi se gade ti seksizmi. Uostalom, za tvoju informaciju i ja volim plavuše“. Unatoč svemu ipak je prihvatila ponuđeno mjesto. Očito je ocijenila da je bolje istrpjeti malo seksizama, nego li imati probleme s venama na nogama i spondilozom. S druge strane, ni ja se nisam uvrijedio zbog neutemeljenih objeda. Štoviše, osjećao sam prema njoj neku neobjašnjivu bliskost. Možda zbog toga jer smo oboje preferirali plavuše? Možda zbog toga što sam od ranog djetinjstva spoznao svoje lezbijske sklonosti i naklonost prema ženama?

Na povratku sam odlučio putovati taksijem. Kako sam imao potrebu razgovarati s nekim a da taj razgovor nema primisli seksizama i obiteljskog nasilja, taksistu sam ispričao događaje iz autobusa, konkurentskog prijevoznika. „E moj gospodine, šta mislite da je meni lako? Ja ne smijem ni putniku ni putnici kazati kolika je cijena moje usluge da se ne bi to krivo shvatilo“, požalio se taksist. „Pa kako im onda kažete koliko moraju platiti za vožnju“, naivno i nevino sam upitao. „Pokažem im prstom na cifru na taksimetru. Najbolje mi se praviti nijem. Danas nitko više ne zna što je u komunikaciji i međuljudskim odno-

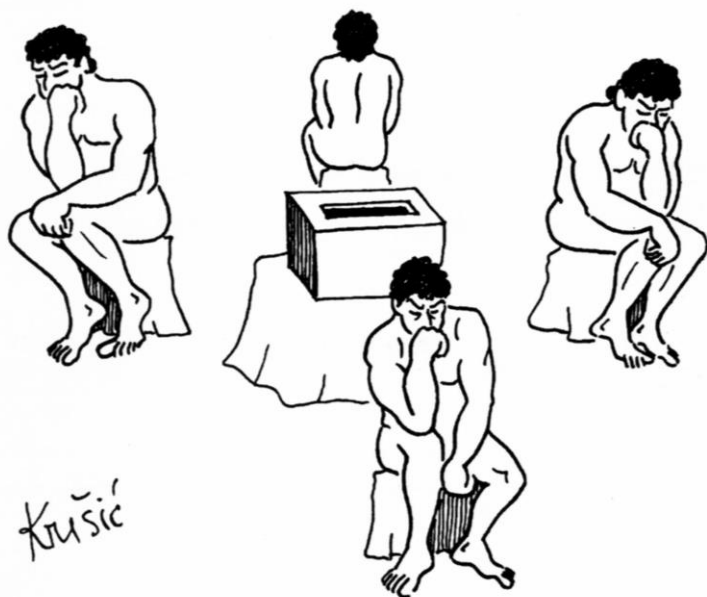
sima normalno, a što ne? Eto na primjer moj susid je fini gospodin koji doduše voli malo popit i onda dođe kući i više na ženu i govori joj svakakve pogrde. Šta ćeš, zidovi su tanki i sve se čuje. Međutim, prije mjesec dana inspekcija ga je uhvatila da vozi autobus pod utjecajem alkohola i dala mu je opomenu pred otkaz. Od tada više ne pije. A jučer je došla njegova žena kod moje žene sva uplakana i rekla je da je uvjerena kako joj muž ima ljubavnicu jer da već mjesec dana ne više na nju i ne vrijeda je i da je sigurno zbog druge izgubio svaki interes za nju. Pa tko tu više može biti pametan?“.

Sve ovo što sam doživio duboko me zabrinulo. Prije nego sam ušao u kuću svratio sam u cvjećarnicu i kupio buket crvenih ruža za ženu. Odmah s vrata sam rekao: „Najljepša i najdraža ženo na svijetu, primi ove ruže jer cvijeće ide cvijeću (to sam svakako negdje pročitao i nadam se da sam dobro interpretirao). Nakon svega što sam taj dan proživio, nije me iznenadilo što ju je moja lijepa gesta naljutila i razbjesnila. „Reci što si skrivio“, prosiktala je. „Mora da je nešto veliko kad se umiljavaš i nosiš mi cvijeće. Kad sam te poslala da kupiš cvijeće za godišnjicu braka donio si mi kaul, a sad iz čista mira nosiš cvijeće“. „Ali draga, ja sam mislio da je i kaul/karfiol vrsta cvijeća. Uostalom i zove se cvjetača“, pokušao sam se opravdati. „Nemoj se dodatno ukopavati. Dok mi ne kažeš što si skrivio spavaš u dnevnom boravku i sam sebi kuhaj, peglaj i peri!“, objasnila je na lijepi način.

Poštovani uredniče, mislim da sam Vam uspio prikazati i utemeljeno obrazložiti svu složenost situacije i izravni pogubni utjecaj na demografsku obnovu. Zato Vas molim da svojim utjecajem pokušate kod Vlade ili drugih nadležnih tijela potaknuti donošenje propisa kojima bi se

nedvojbeno uredila ova sporna područja. Primjerice, kojima bi se taksativno navele riječi koje se smatraju seksizmima. Kojima bi se nedvojbeno odredilo je li seksizam ako žena ženi ili muškarac muškarcu kaže da je lijep/a. Kojima bi se zakonski uredila procedura i ponašanje muškarca i žene kada žele priopćiti simpatiju, želju za druženjem i eventualni brak. Posebno značajno je urediti namjeru stupanja u spolne odnose. Tu bih predložio da takvu namjeru partneri moraju u pisanom obliku najaviti nadležnom uredu državne uprave i to najmanje tri dana prije namjeravanog čina. Ured državne uprave bio bi dužan prije davanja odobrenja provjeriti jesu li oba partnera svjesni tog čina i pristupaju li mu dobrovoljno. Dodatnu pažnju trebalo bi posvetiti kad zahtjev dostave bračni partneri koji su u braku duže od 5 godina. Svakako je u najmanju ruku neobično da takvi bračni partneri nakon 5 godina zajedničkog života i dalje imaju želju za međusobnim intimnostima pa bi prije davanja dozvole trebalo konzultirati centar za socijalnu skrbi i bračno savjetovalište, a ako bračni partneri i nakon negativne odluke i dalje ostanu ustrajni u svom zahtjevu, onda i najbliži odjel psihijatrije.

Što mi je do tada preostalo? Sljedeće jutro sam u kupatilu stao ispred ogledala i simpatičnom i zgodnom muškarcu u najboljim godinama s druge strane ogledala rekao sam: „Baš si lijep i šarmantan muškarac. Samo nemoj nikome kazati da sam ti to rekao jer ćemo obojica imati problem“. Simpatični i pristali muškarac je potvrdno klimnuo glavom i nasmijao se. Ništa mi više ne može pokvariti ovaj dan.

ULTRA

- Dide, oćeš mi dati 500 kuna za kartu da iden na Ultru na Hajdukovon igralištu.
- Oklen su ti, zlato didino?
- Iz Amerike dide.
- E jadni Ajduk na šta je spa. Prije su nami tribali platit da idemo gledati takve. Primili bi četiri komada do Kopilice. A sad još triba platiti za gledat te bezveznjake i to 500 kuna kida su Barcelona.
- Ali dide, nisu oni nogometaši oni sviraju.
- Pa šta onda rade na Ajdukovon igralištu? Nek idu svirati po svadban i predizbornin skupovin ka i svi normalni pivači.
- Ali dide, njih će doći slušat iz cilega svita i jedino oni mogu napunit Hajdukov stadion.
- Je li bogati. A Mišo? Nisu oni Miši ni do kolina. Nisan nikad čuja neku njiovu pismu, a znadeš da san stalno po utakmican, svadban i predizbornin skupovin. Uostalon ki da je problem napunit Ajdukov stadion. Samo triba imat malo poduzetnosti. Evo, metimo na primjer, organiziraš na stadionu pregled za one šta su se upisali prije 6 i više miseci za specijalistički pregled u bolnici. Odmar pun stadion. Ili organiziraš upis za radna mista u inozemstvu. U roku od 6 sati bi se napunija stadion, samo dok stignu ovi iz Slavonije. Za bolja mista naplatiš 30 kuna, a slabija 10 kuna. Eto ti zarade.
- Evo dide pustit ću ti na mobitel njihove pisme...
- Ugasi zlato didino ako i za Boga znaš. Šta je to miloga ti Boga i Guospe ti blažene? Koda mi je neko izminičnu struju pustija kroz uši. Ovo su topovski udari, a ne muzika.

Ne bi i se smilo pustit svirat bez oružnog lista. To bi i dida ti moga svirat sa vatrogasnon sirenon i motornon pilon. A luda svita plaćaju kartu za slušat pisme, a niko ne piva. Kad smo ja i kum Iko svirali na baušteli sa kompresoron i čekićaren svi su bižali od nas, a ovima svi lete i još in plaćaju. Kad naša mladost na ton iston stadijunu zapiva koju našu lipu pismu, zapali poneku prskalicu i baci je u teren onda su oni ka huligani, a ovi su ka umitnici. A di će jih, bogareti, bacit nega u teren, na čistinu? Neće valjda međuse da oprlje sebe i prijatelje. Kako je krenilo nećemo smit više zapivat naše pisme i opalit koju patronu na vinčanjima, ki da smo na sprovodu Bože prosti. Ako dođu na vlast ovi njizihovi zabranit će nam opalit koju petardu prid Božić.

- Ali dide...

- Srića da Arsen, Vice, Zdenko i Đorđe više nisu živi da vide u šta se splicki festival pritvorija. A di su ona vrmena kad su na festivalu istu pismu pivala gospoda iz inozemstva i naši drugovi i drugarice. Sićan se kad je doša gospodin Klaudijo Vila sa svojin brodon. Nisu ga drugovi baš dobro gledali jer je bija lipši od Titina Galeba. Mislin na njegov brod. A opet kad je Arsen doveja Sergeja Indiga...

- Ali dide tu se može puno zaradit, svi od toga imaju koristi.

- Didino zlato ne budi naivna. Da tu ima kakve zarade odavna bi to Švabo organizira kod sebe.

- Dobro dide, oćeš mi onda dat za kartu?

- Oću zlato didino. Nisan uzalud tuka bauštele po Vrankvurtu i Minkenu da ne bi ima za jedinu unuku. Ima dida dobru penziju, a ne ka ovi ća imaju Titinu. A sukizin ćeš ić?

- Iden sa Suzanon.
- Je li to Milovanova unuka?
- Nije dida Milovanova, nego Milanova.
- Je zlato didino, on se rodija ki Milan, ali je kasnije posta Milovan da lakše dobije posal u pošti, a onda je devedesete opet posta Milan. Jedan je dan navodno pa s bicikle kad ga je naganja susidov vučjak Šaro dok je nosija poštu i udrija se u glavu i nakon toga se ničega nije sića šta je bilo prije, pa ni da se zva Milovan. Otiša je u penziju i dobija je otpremninu. A je bija lip i vesel, na svaku je skaka, bija mi je strašno drag java ti ga lipi odnija.
- Dida nisan nikad ćula da je barba Milan bija ženskar.
- Ko govori o Milovanu, govorin o Šari.
- Dide, Ultra traje 7 dana, a ja bi rado išla još koji dan pa...
- Nemoj više mene pita. Znaš da ovi misec moran babi i meni dignit likariju i kupit lipilo i otapalo za proteze. Pitaj ćaću.
- Pitala san, ali on neda. Kaže da je to ispiranje mozga i da se tamo bodu..
- Tu je u pravu. Ako oš vidit pravu domaću borbu onda ajde na bikijadu u Radošić. Kad se u razbadanju Rudonja i Garonja pobodu..
- Dida nije mislija na to, nego da se na toj Ultri drogiraju.
- Zlato didino ne bi me to iznenadilo. Pa ko bi bez droge moga priživit onu buku i zavijanje? Da je normalan poludija bi. Nega poslušaj ti svog dida. Pitaj ti novce u svoje matere. U vašoj kući se zna ko je gazda. Mater ti to ćaći nikad nije krila. I nemoj se na utakmici nervirat. Na kraju će opet pobiditi Švabe.

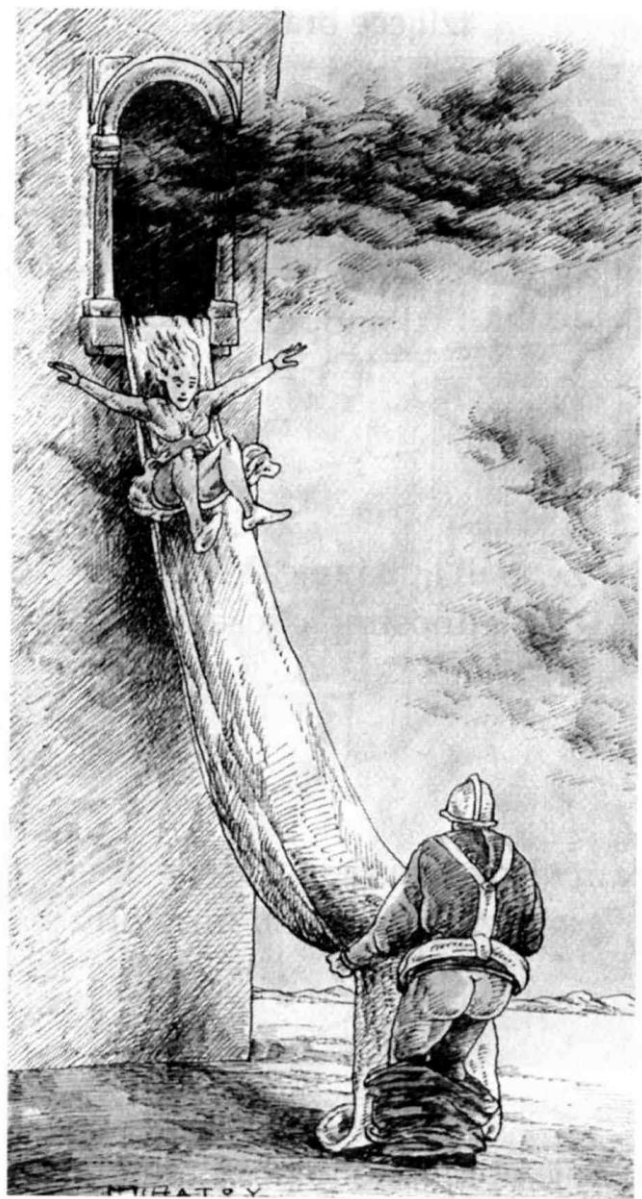
PAPUČARSKI BLUES

(Svaka namjera je slučajna)

Dragu nisam vidio 15-tak godina. Igrom slučaja sreli smo se na poljudskoj tržnici automobila (mislim da se tako zove jer se pored ostalih proizvoda tamo ponekad proda i automobil). Nakon srdačnog rukovanja pomilovao je mog sinčića. "Što je kume, dresirala te žena da izvodiš sina u šetnju. I ja imam dvi ćeri ali njih izvodi u šetnju žena. Nije ti to muški posal". Prešutio sam pristojno kako mislim da bi šetnju sa sinovima on smatrao muškim poslom. Moju šetnju shvatio je kao slabost i odlučio mi je objasniti kako se treba prema ženi "postaviti" pravi muškarac, a takvi smo svi mi iz našega kraja, samo što neki (valjda ja) to ne znaju. "Kume moj", počeo je Drago, "sa ženama triba oštro. Žena triba obavljati sve kućne poslove, a mi muškarci moramo se skloniti u neki kafić kako im ne bi smetali". "Ali Drago, što ako je žena bolesna?", upitao sam. "Neka dovede mater, bogare ti", imao je Drago spreman odgovor. "A koji je onda zadatak nas muškaraca?", naivno sam upitao. "Pa valjda netko triba sve nadgledati i za sve misliti. Zato nam u državi i ide loše jer se ne cijeni intelektualni rad", mudro je odgovorio Drago te dometnuo. "Žena podsvjesno voli da se na nju više, da muž razbije poneku čašu i da je jednom mjesečno čak i udari i začupa za kosu. Pričao mi je nekidan naš Jure da jednom tri mjesca nije udario ženu pa se je ona žalila susidi kako je izgubio interes za nju i da sigurno ima ljubavnicu". Moja

je neugoda rasla proporcionalno sa spoznajom koliki sam ja papučar i sramota pravim muškarcima iz našega kraja. U obranu sam poput lava riknuo prvo što mi je palo na pamet: "Drago, i ja sam ti takvi. Kad ja lupim šakom u stol i kažem da neću prati sude u hladnoj nego samo u toploj vodi, još se nije dogodilo da mi se žena usprotivila".

Uto nam je prišla žena koju bi svi muškarci koji vole žene teže od 100 kg, konveksnog struka, dlakavih nogu, srednje izraženih brkova i prsiju kao u simentalke vjerojatno smatrali lijepom. Piskutala je na Dragu da se je ne bi posramila ni osrednja kobra. "Idiote, ovo je prvi i zadnji put da ja čuvan dicu dok ti okolo laješ. Kupi se kući i usput kupi dici hranu i predigni moju robu iz kemijske čistionice!". Drago se smanjio dva broja i šapnuo je: "E moj kume, znaš da mi je teorija uvijek bila jača od prakse. A moja žena je, kako vidiš, jača u praksi i tako se dobro nadopunjavamo". Nakon svega požurio sam kući i s vrata sam urliknuo: "Ženo! Danas ja perem sude". Žena je dotrčala s toplomjerom vidjeti jesam li bolestan. Naime, mi već godinama imamo stroj za pranje suđa.

DRUGARICA ILI GOSPOĐA?

Štovani gospodine Uredniče,

molio bih Vas da u Vašoj rubrici objavite moj dopis kao otvoreno pismo Vladi Republike Hrvatske, kojim predlažem Vladi da po hitnom postupku donese Uredbu o oslovljavanju žena. Naime, vjerujem da je više osoba u zadnje vrijeme došlo u dvojbu pa i nepriliku kako osloviti nepoznatu ženu. U prilog tome bih Vam ispričao moj slučaj.

Jedno jutro silom neprilika (kvar automobila) morao sam na gradsku tržnicu putovati gradskim prijevozom/autobusom. Kako se već godinama nisam vozio autobusom, odlučio sam zamoliti najbližu osobu da mi kaže koji broj autobusa vozi do tržnice. Jedina osoba na stanici bila je mlada žena, okrenuta mi leđima. Oslovio sam je: "Gospođice". Nije reagirala. Tada sam dva puta podviknuo: "Gospođice!". Nato se okrenula i ljutito mi "odbrusila": "Dragi gospodine nisam ja gospođica, nego gospođa. Što mislite ako nosim slušni aparat da nisam mogla naći sebi muža. Našla sam ga i te kakvog. Niste mu do koljena". I pored slušnog aparata, sebe je očito slabo čula jer se na kraju tako derala na mene, da su okolni stanari mogli pomisliti kako se svađaju punica i zet. Daljnjih neugodnosti spasio me simpatični, debeljuškasti, brkati vozač autobusa koji, na svu sreću, nije čekala živahna, sretno udata gospođa.

Autobus je bio prazan pa sam mogao sjesti i vratiti srce u prirodni položaj, a težinu tijela osloniti na

sjedalicu jer su mi noge bile nestabilne kao mliječni zubi. Na idućoj stanici ušla je oveća skupina putnika. Vidio sam među njima i mlađu ženu s curicom u naručju te sam joj odlučio ustupiti mjesto. Naivno sam se ustao i ponudio joj mjesto: "Gospodo izvolite sjesti". Tada sam doživio i drugi Waterloo. "Čujte gospodine, nisam ja tako stara da me oslovljavate kao gospođu. A to što imam dijete ne znači da sam se morala i udati. Ja sam još uvijek gospođica upravo zbog takvih kao Vi koji nastoje na svaki način iskoristiti nezaštićene žene i koji misle da su samohrane majke "laka roba" ...". Opet me spasio simpatični vozač koji je u pravo vrijeme otvorio vrata autobusa, ali na križnom mjestu pa sam do tržnice odlučio pješaćiti.

Na tržnici je bilo izloženo dosta poljoprivrednih proizvoda, ali se vrlo malo kupovalo. Zlobnici bi rekli da je to zbog loše kupovne moći potrošača, ali meni je bilo jasno da se većina tih ljudi šeta tržnicom kako bi doživjela svojevrzni povratak prirodi ili oživjela asocijacije na rodno selo iz kojega ih je industrijalizacija protjerala u gradove. Po odlasku s tržnice susreo sam stariju ženu koja je u jednoj ruci nosila dvije torbe pune namirnica. U drugoj ruci držala je štap jer joj je noga bila u gipsu. Moj dobar odgoj (ili možda loš?) nije mi dopustio da joj ne ponudim pomoć. Poučen prethodnim lošim iskustvom prethodno sam razmislio kako ću je osloviti. Tada mi je palo na pamet da bi po godinama mogla biti iz vremena kad su žene bile drugarice, a ako je oslovim "drugarice" i sada ću nakon izbora biti "inn". Samarićanski sam joj prišao i upitao: "Drugarice, treba li Vam pomoći prenijeti torbe do autobusa?". Blago Napoleonu. Doživio je samo jedan Waterloo, a ja treći u jedan dan. "Bespomoćna" starica preobrazila se u jahaća Apokalipse. "Slušaj dečko, nisam ja za

tebe drugarica. Nismo mi zajedno išli na radne akcije ni u posjet Kući cvijeća, a nismo ni igrali tombolu u mjesnoj zajednici. Ja sam poštena žena. Uostalom i ne vozim se autobusom otkad su ovi tvoji ukinuli besplatnu kartu za umirovljenike". Tada joj je u zaštitu priskočio jedan stariji gospodin. "E moja gospođo, vidite što nam se vraća. Opet će žene biti aktivistkinje po mjesnim zajednicama, a djecu će odgajati ulica. Dobro ja znam takve drugarice. Moja je pokojna žena jednoj takvoj čistila kuću i peglala robu". Osokoljena iznenadnom podrškom "gospođa" je počela ispred mene mahati štapom takvim žarom i brzinom da bih za par minuta od strujanja zraka dobio upalu pluća. Žurno sam napustio pozornicu nezadovoljan ulogom negativca, a u mislima sam udovcu poželio: "Dabogda joj nosio torbe do kuće", "dabogda joj upoznao rodbinu" i sl.

Mislim da Vam je sada jasno koje probleme može izazvati održavanje ovakvoga stanja. Do donošenja spomenute Uredbe predlažem da žene nikako ne zovete. One će ionako doći same.

Molio bih Vas da pismo objavite pod pseudonimom, jer spomenuta gospođa neće još dugo nositi gips, a onda možda neće uspjeti pobjeći.

BRZIM SPOROVOM DO SPLITA

Karlovac je grad s najrazvijenijim vikend turizmom u nas, a i šire. I to automobilskim turizmom. Svaki vikend tamo dođe stotine tisuća turista i ostaje satima na cesti. Kako se radi o automobilskom turizmu, u pravilu ne izlaze iz svojih automobila. Pošto ja nemam sklonosti prema takvom turizmu, odlučio sam vratiti se iz Zagreba u Split vlakom. I to brzim. On uostalom putuje do Splita manje od pola dana. Ako ne kasni.

Dobio sam rezervaciju na sjedište br. 42. Do mene je sjedio bračni par. Iz razgovora sam zaključio da su Slovenci i očito nisu ljubitelji automobilskeg turizma. Preko puta mene sjedio je gospodin srednjih godina, do njega vojnik (ili možda civil u vojničkoj uniformi), te mlada studentica koja je u vlak došla pospana i, kako se kasnije ispostavilo, nije se probudila do Splita. Eh, što ti je mladost i čista savjest. Ispred vrata kupea bilo je desetak njezinih kolega i kolegica koji nisu uspjeli pribaviti rezervaciju. Na sreću. Na nesreću oni nisu bili pospani i bili su vrlo budni i bučni sve do Gračaca.

Napokon smo krenuli. Još samo nešto više od 9 sati do Splita. Moj entuzijazam je splasnuo već kod Karlovca i tad je počelo mučenje i odbrojavanje.

U Dugoj Resi, gdje mi se čini da je razvijena pamučna industrija, moj suputnik preko puta odlučio je pokazati svoje čarape koje očito nisu bile pamučne. Sličile su

više na bitumensku ljepenu i isparavale su nekakve imisije od kojih su nam svima potekle suze. Uskoro je atmosfera u kupe bila zasićena kiselim parama da bi se vjerojatno mogao razviti film.

Putovanje mi je postalo neizdrživo. Molio sam Boga da se nešto promijeni, ako ne za 360 stupnjeva, onda barem za 180. I tko kaže da nema Boga? Nakon tri minute moje želje su bile uslišene. Najedanput je vlak promijenio smjer kretanja. Sad sam se vozio leđima prema Splitu. Drugo se ništa nije promijenilo. I to je ipak bio neki napredak. Ili je to s obzirom na smjer kretanja možda bio nazadak?

Da mi je bar zaspati pa da tako skratim vrijeme. Počeo sam brojati ovčice i osjetio sam kako me miluje san. Tad je prekoputni suputnik pomaknuo noge kako bi pronašao bolji položaj za spavanje, a s nogama su se pomakle i čarape što me, meni nepoznatim kemijskim djelovanjem, odmah razbudilo. Onda sam počeo brojati čarape, i to čiste, te sam ubrzo zaspao. Probudio me veseli smijeh studenata. Konobar koji je nosio kavu spotaknuo se preko jedne ležeće studentice i prolio je kavu po putnicima u susjednom kupeu iako oni nisu naručili kavu. Dok su se oni prepirali tko će platiti kavu, utvrdio sam da sam spavao samo 15-tak minuta. Uostalom, ionako mi je san bio mora. Sanjao sam da je Vlada smanjila plaće prema zahtjevu MMF-a. Na svu sreću to je bio samo ružan san. Ili možda nije?

U Gračacu sam utvrdio da vlak kasni. Netko bi pomislio da cjepidlačim zbog 50-tak minuta kašnjenja. Ali, putnicima bi u ovim uvjetima minutu trebalo benefici-rano računati za dan, jer mi se čini da je toliko i trajala. U drugim bi zemljama zbog takvog kašnjenja pala Uprava željeznica ili čak Vlada. Uvjeren sam da u nas neće ništa pasti. Ipak sam pogriješio. Umjesto Vlade pala je vojnika-va putna torba i to najtvrdim dijelom na ono moje koljeno koje nije splitsko. Jesam li sada vojni invalid?

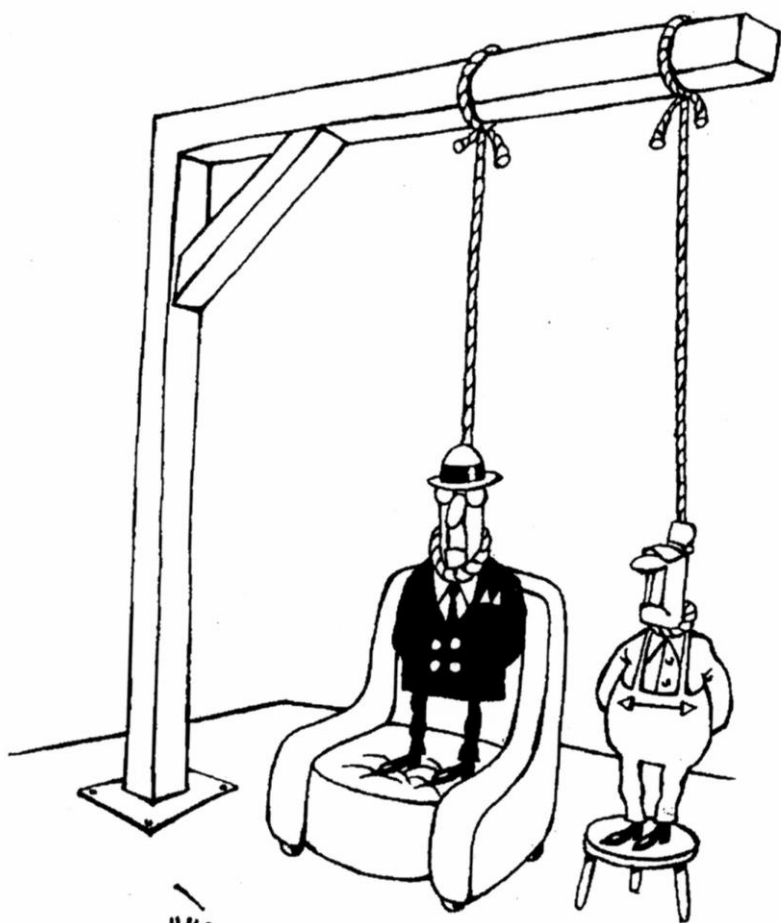
Jedna nevolja nikad ne dolazi sama. Sustigle su me i fiziološke potrebe. U naletu prema WC-u preskakao sam, puzao, gazio i kotrljao se preko studenata i nekoliko prelijepih studentica, koji su se posložili u hodniku kao srdele u konzervi. Sav mi je trud bio uzaludan. Iako slobodan od osoba, WC je bio nabijen neugodnim mirisima, otpacima i bakterijama, tako da unutra više nije mogao stati ni toaletni papir i sapun, pa sam preventivno i ja odustao. Tijekom povijesti ljudi su znali podnijeti i veće muke, pa ću i ja pokušati izdržati do Splita. Možda se netko u budućnosti spomene i mojih muka.

Tad sam se sjetio da radnici na željeznici traže povećanje plaće ili će usporiti vlak za trideset kilometara na sat. S ovom brzinom vlak se tada ne bi usporio nego bi se zaustavio. U afektu sam pomislio kako ih treba sve otpustiti kad za ovakvu uslugu traže još i povećanje plaće. Onda sam se sjetio da i oni ove muke proživljavaju svaki dan te da će zaslužiti svaku kunu povećane plaće.

Kad sam napokon ugledao more shvatio sam da je ležajni turizam prošlost. Naša je budućnost u raznolikom turizmu. Pored kongresnog, sportskog, zdravstvenog, lovnog i inih turizama, u našim bi vlakovima mogli pružiti najbolje uvjete za odmor i trening posebnim kategorijama turista – kamikazama, mazohistima, vojnicima prije vježbe preživljavanja u divljini, ljudima koji se spremaju u mirovinu ili im poduzeća idu u stečaj. Počeo sam razmišljati kojoj skupini pripadaju moji suputnici Slovenci. Za vojnika mi je bilo jasno. Onaj s čarapama je prije sadist nego mazohist. Studentica ionako s nama nije bila u kupeu, osim njezinog tijela.

Vlak je stao u Kaštel Starom. Još samo sat do Splita, vidi se golim okom. Da nemam torbe, u zanosu bih krenuo pješke. Uostalom, nekad sam znao prepješačiti sličnu dionicu od diskača u "Lavu" do Splita. Ali tada nije bilo ovako udobnog i ugodnog prijevoza vlakom, a imam i pokoju godinu više, pa sam se odlučio dovršiti vožnju vlakom koju sam, uostalom, i pošteno preplatio.

U Splitu sam se zarekao: "Nikad više. Do uvođenja nagibnog vlaka."

IVIC

VIROZA

Počelo je sjednicom Sabora. Našega? Ako je naš kako nisam ništa shvatio? Možda mi se zbog temperature sve izmiješalo. Više nisam znao tko je oporba, a tko pozicija. Zašto oni koji traže smjenu tvrde da spašavaju Vladu, a oni koji se protive smjeni tvrde da tako spašavaju Vladu? Mislim da će nam nakon glasanja trebati Vlada spasa. Uvijek su mi bile dobro poznate namjere neprijatelja, ali ne i naše.

Na sreću ili nesreću, došla je nova vijest. IDS traži autonomiju Istre zbog zatvaranja "Istarske banke". Očito "bezgranično" vole Hrvatsku. Mislim kako bi se Domovina puno bolje osjećala kad bi je neki manje voljeli. Komentirao sam kako bi sada netko mogao dobro zaraditi na prodaji balvana u Istri. Žena me je razuvjerila da im balvani ne trebaju jer su im glave ionako pune balvana kad tako misle. Vjerojatno je u pravu. Bilo bi puno bolje njih poleći po autocesti umjesto balvana.

Potpuno neočekivano slijedila je vijest da su, umjesto Istrijana, poljoprivrednici u Slavoniji blokirali ceste. Sad će se promet valjda odvijati kroz polja koja ionako nisu obrađena pa neće biti velike štete. Uostalom ceste su nam u takvom stanju da se ne razlikuju od oranica pa nitko ne bi ni primijetio razliku.

Na red su došla djeca, umirovljenici i štrajkaši. Djeci nam je storniran dječji doplatok pa neće tako skoro moći kupiti trkači automobil ili otvoriti banku. Tješimo se da neće imati novca ni za drogu. Što se tiče umirovljenika,

Vlada je očito shvatila da će naciju najbrže podmladiti ako umirovljenicima ukine ili smanji mirovinu. Ne znam zašto sam pomislio da bi idealni ministar bio Sveti Petar? Radnici su sa 50-tak godina zakašnjenja počeli ostvarivati krilaticu: "Tvornice radnicima", pa su "osvojili" nekoliko zgrada propalih poduzeća. Situacija je teška i žele raditi. E, nekad se od nerada moglo puno bolje živjeti.

Usljedilo je nekoliko vijesti o prodaji hotela i banaka što me neodoljivo podsjetilo na sezonsku rasprodaju.

Zatim su neki hotelski radnici s optimizmom govorili o predstojećoj turističkoj sezoni. S obzirom na situaciju čini mi se da će jedini turisti koji će na ljeto doći biti – avanturisti.

Onda je na red došao šport. Opet ništa nisam razumio. Prije su navijači ulazili u teren ljubiti i pozdraviti domaće igrače, a sad ih hvataju po terenu i mlate. Sve me to podsjetilo na gladijatore u areni pa sam svaki čas očekivao da će na travnjak uletjeti lavovi. Bio sam malo razočaran kad se to nije dogodilo. Žena me utješila da su navijači u Zagrebu na utakmicu počeli dovoditi rotweilere i huškati ih na igrače. Eto što je napredak i standard. Daleko smo mi još od metropole.

Na kraju su meteorolozi odigrali na sigurno. Prognozirali su da je jučer bilo lijepo vrijeme. Usto su nam predvidjeli i dalje sunčano vrijeme, uz naoblaku i kratkotrajne pljuskove te jače jugo koje će povremeno slabiti i skrenuti na buru. Promjenljivo nestabilno.

Tek sam tada primijetio da me od svega viđenog oblio hladni znoj pa mi čaj više nije trebao. "Ženo, gasi

kuhalo. Štedi struju. Pala je cijena nafte pa će nam sigurno najaviti poskupljenje struje".

Eto, dragi moji. Slučajno sam otkrio najjeftiniji lijek protiv viroze. Gledajte TV-dnevnik i preznojavajte se. To je jeftinije od čaja, lijekova, potrošene struje. Ali, nemojte ovo moje otkriće širiti dalje. Mogli bi nam oni s HTV-a povisiti pretplatu jer njihov Dnevnik koristimo kao lijek koji se ne uzima na recept. A kakav nam je TV program, i bez toga mi se čini da sam se preplatio, a ne pretplatio.

KRUMPIROVA ZLATICA

Poštovani gosp. uredniče,
molim Vas da moj dopis pustite u Vašoj cijenjenoj emisiji kako bih doznao mišljenje slušatelja o jednoj za mene, ali i najširu hrvatsku javnost, vrlo značajnoj znanstvenoj temi.

Naime, nedavno sam prijavio, a ekspresno mi je i odbijen, znanstveni projekt o ljudskim pravima u medicini. Krajnji cilj projektnog istraživanja bio je izrada nacрта novoga Zakona o pravima, obvezama i odgovornostima pacijenata te edukacija interesnih skupina (udruga pacijenata i zdravstvenih radnika). Opravdano je odbijen jer koga to zanima i kome je to značajno? Kome su značajne i korisne teme poput ne cijepljenja, Jehovinih svjedoka, nedolaska na zakazane preglede, napada na zdravstvene radnike, (dopunskog) zdravstvenog osiguranja, pobačaja, priziva savjesti, nedostatka zdravstvenih radnika, korupcije, liste lijekova i liste čekanja i sl.? Jedino možda za nekoliko milijuna građana i zdravstvenih radnika.

Tada sam shvatio da je danas puno značajnije i aktualnije pisati o zaštiti prava životinja, negoli o ljudskim pravima. Ljudi danas pokazuju veliki senzibilitet za životinje. Neki više brinu o kućnim ljubimcima negoli o vlastitoj djeci. Prijatelj mi kaže da je udomio psa da mu barem netko maše repom kada dođe kući. Žena i djeca sigurno ne mašu repom.

Tako sam se odlučio prijaviti znanstveni projekt s temom: **UTJECAJ GMO HRANE NA SEKSUALNI ŽIVOT KRUMPIROVE ZLATICE**“. Imao sam u vidu još jednu zanimljivu temu – „Utjecaj sumporavanja mošta bijeloga (alternativno – crnoga) vina na vinsku mušicu“ –

ali sam je ostavio za neku drugu priliku. Osnovni cilj projekta bio bi znanstveno istražiti istinitost tvrdnje da se u GMO hranu dodaju aditivi koji blokiraju seksualni nagon i samu mogućnost razmnožavanja krumpirove zlatice!!!

Krumpirova zlatica je plemenita i bezopasna životinja koja svojim lijepim izgledom ukrašava svako polje krumpira.

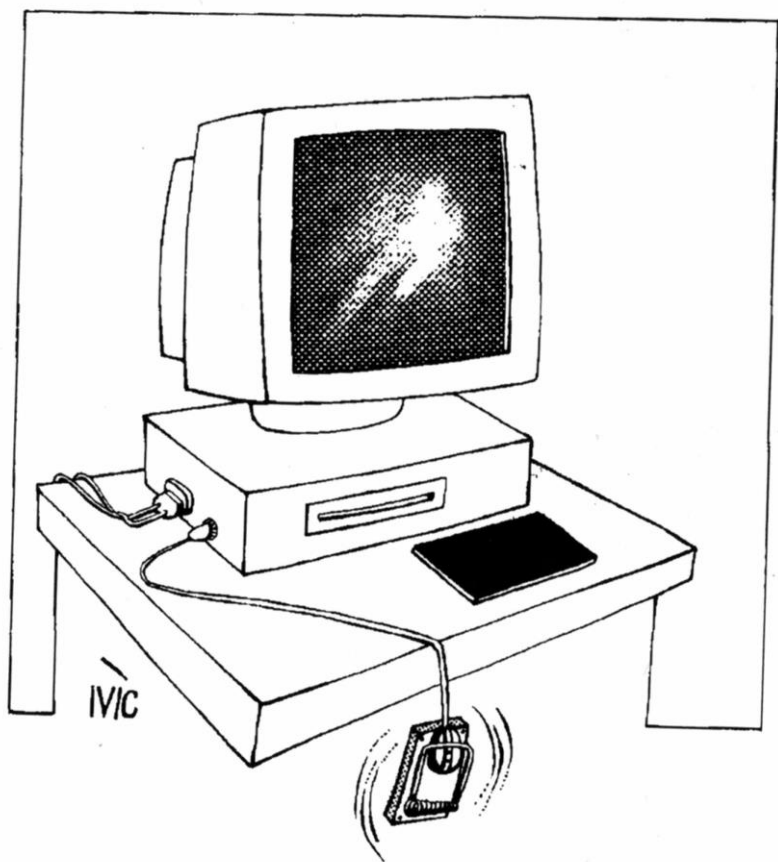
Kod ljudi sve više prevladava svijest da i krumpirova zlatica, kao i svako ljudsko biće, ima razvijenu psihi i emocije te su ljudi sve više skloni da tako plemenite životinje ne napadaju pesticidima. Nije rijetkost vidjeti kako poljoprivrednici noću fizički odvajaju dobro nahranjenu krumpirovu zlaticu od lista krumpira i pažljivo ih smještaju u kanticе. Ljudi su kroz povijest pesticidima i drugim otrovima trovali ljude i cijele narode, čak i one najbliže i najvoljenije poput žene/muža ili svekrve/punice, ali krumpirovu zlaticu više ne žele!!! Istina, poneki zlobnik će kazati da ih ljudi kasnije spaljuju u tim istim kanticama, ali zar ljudi ne spaljuju svoje najbliže pokoljnike pa u tome nitko ne vidi lošu namjeru.

Krumpirova zlatica je totalno bezopasna i miroljubiva životinja. Još nisu zabilježeni slučajevi da bi napala ili ozlijedila vlasnika polja u kojemu živi. Suprotno, zabilježeno je puno slučajeva kad su druge životinje i kućni ljubimci napali ljude pa čak i svoje vlasnike. Druge životinje poput zmije, crne udovice, lavova, morskih pasa, stršljenova i dr., znaju i usmrтити ljude. Druge životinje poput ptica, krpelja ili komaraca znaju na ljude prenijeti razne teške zarazne bolesti. Ali krumpirova zlatica nikada! Zbog toga je krumpirova zlatica omiljena u narodu. Ljudi po njoj daju imena svojoj djeci – Zlatica, Zlatko, Zlata,

Zlatan... Krumpirova zlatica opjevana je i u narodnim pjesmama poput krasnog bećarca: „Zlatica mi u krumpire stigla, ja je prašim ona noge digla“.

Cilj projekta je skinuti stigmu koja se neopravdano veže uz ovu plemenitu životinju na način da se je u znanstvenoj literaturi (vjerojatno starijim izdanjima) proziva da je (zamislite) štetnik, a čak se je neopravdano optužuje da nanosi štetu i rajčicama i balancanama?! Pa valjda bi je onda zvali rajčicina crvenica, a ne krumpirova zlatica!? Kao i svaka plemenita i miroljubiva životinja ima niz zavidnih neprijatelja koji je napadaju – jež, krtica i grabežljiva stjenica, a i neodgovorni pojedinci znaju je napadati otopinama koprive, češnjaka (kao da je vampir) i iznimno opasnim i kancerogenim otopinama duhana.

Rad na ovom projektu ponajviše bi se provodio metodom promatranja u poljima krumpira. Najbolje noću i u paru. Za provođenje ovoga projekta ne bi bila potrebna velika financijska sredstva – nekoliko porcija pekarskog krumpira.

MOJE SEOSKO VJENČANJE

U životu sam bio na desetak vjenčanja (ne još na svome), ali sva su bila u gradskim i prigradskim restoranima. Nedavno sam dobio poziv da budem uzvanik na vjenčanju koje se treba održati u seoskom ambijentu, u Dalmatinskoj zagori. Okupljanje je zakazano u mladoženjinom selu iako bi se taj ambijent teško mogao smatrati seoskom idilom s obzirom na blizinu autoceste, vjetrenjača i odašiljača telekomunikacijskog operatera, koji su bili dominantna vizura sela. Nije mi bilo jasno zašto smo se morali okupiti u 11 sati usred srpnja po nesnosnoj vrućini kad je sam čin vjenčanja zakazan za 20 sati u obližnjoj crkvi. Upitao sam prvu osobu do sebe, simpatičnu gospođu u najboljim godinama (po mojoj procjeni 80 godina, a kasnije sam utvrdio da sam je pomladio za dvije godine), jer sam mislio da i ona ima slične probleme odjevena u crnini kao i ja u svečanom modrom odijelu. „Dečko, triba se ovdi organizirat, triba se rasporedit ko će koga vozat, idemo po mladu u drugo selo, a ne bi se smilo dogodit da nan ostanu kum ili mladoženja“, rekla je i nasmijala se. Najednom sam pomislio da su se takve stvari i događale. „Ništa ti ne brini, sve moj Iko drži pod kontrolon“. Iko je bio „stari svat“ (preteča i seoski pandan gradskih agencija za organizaciju vjenčanja), koji je u mnoštvu koje se okupilo dominirao svojim iskustvom, autoritetom, suknenim dokoljenkama oko vrata i stasom Sabonisa. Okupio je vozače i provjerio jesu li „natankali“ gorivo (po smijehu vozača zaključio sam da nije pravio

razliku između benzina i piva), te je utvrdio brojno stanje i raspored slobodnih mjesta. Meni je rekao: „Ti ćeš se mali vozat s kumon Juron jer je on sam, a i gradski je čovik pa ćete imati o čeme divanit“.

Jure me poveo do svog „marcedesa“ (dakuće), okićenog vezanim pivcen na haubi, i upitao: „Jeste li oboje sili?“. Pretrnuo sam misleći na to da bi Jure mogao imati veći rezervoar nego „marcedes“ kad vidi duplo (sigurno nije mislio na pivca jer on je ležao na haubi, a ne sjedio) i da bismo mogli negdje sletjeti sa seoskog puta. Jure se počeo smijati i rekao je da se šali. Jer on ne pije od 1976. godine otkad je imao prometnu u Minkenu. Tada se zarekao da će piti samo kad je u dobrom društvu. „Uostalom“, rekao je, „na svadban di je lko stari svat ne toči se alkohol. On je to zabranija, a ko će mu se nakvon suprostavit, java ti ga lipi odnija. Ako čovik ujutra popije čašu rakije on to namiriše na 10 metara, a pogotovu ako popiješ, ne daj Bože, šljivovicu. Pricizniji je od bilo kakog alkotesta. Neda piti, kida smo u Korizmi“. „Pa što se onda pije na piru?“, naivno sam upitao. „Nejač i neke ženske piju sokove, a muškarci vino i pivo“, odgovorio je. „Pa zar vino i pivo nisu alkohol?“, opet sam naivno i nevino upitao. „Kakav alkohol? To govoridu samo kod nas di još vlada balkanski i seljački mentalitet i zatucanost. Zbog toga san i direktno s arbajtsanda priša živit u grad, u Imacki. Meni je nakon jednog davnog sudara u Nimačkoj dotur Roden (ili Boden) iz Minkena reka da sam pija šnaps da bi i ja bija kriv isto ka i her Ridl (ili Fridl). Java ti je alkohol, a pogotovu ako ga čovik ne podnosi kako triba pa

se znade ponašat ki svinja“. „Znači od onda niste pili žestoka alkoholna pića?“, upitao sam da budem siguran hoćemo li sigurno stići po mladu, a pobojavao sam se i za svoje buduće vjenčanje. Učinilo mi se da je i pivca zanimao Jurin odgovor (treptao je kapcima, a možda je bilo i zbog vjetra), jer ipak je on bio više isturen od mene. A i Mišo je nekako zlokobno prisnažio značaj tog odgovora za moguće posljedice s pjesmom „Moram li da umrem?“. „Vi mladi ništa ne slušate šta stariji govoridu, kida ne govorin rvacki“, prekorio me ili možda cijelu generaciju mlađu od 50 godina (vjerujem osim novovjekih gastarbajtera). „Reka san ti da znaden digod popit koju čašu domaće rakije kad san u dobron društvu. Onaj kupovni alkohol ne trošin jer sve su to kemikalije i boje. Nema ništa zdravije nega ujutra lozon osvježit ruke i umit se nakon brijanja. Jutros san se mora zbog Ike, java ti ga lipi odnija, umit Pitralonon i sad me sve svrbi po licu“. Malo sam se odledio iako nisam bio siguran pokriva li njegova zakletva i vjenčanja. Nakon nekoliko minuta vožnje shvatio sam da sam se odledio zbog nesnosne vrućine u automobilu koji je, izložen suncu, sličio na mikrovalnu pećicu. „Imate li klimu?, upitao sam Juru. „A šta će mi? Kad san 1977. kupija ovog „merđana“ i da je bilo klime ne bi je uzeja. Meni je dotur Vencel (ili je možda bio Štencel) iz Salcenburga 1974. godine, kad sam kupova prvoga merđu, onega kojeg san slupa, reka da ne uziman auto s klimon jer klima ubija bubrige. Zbog klime se ne znojiš i odoše bubrizi. Ja ti u merđi iman klimu Tušiba. Otvorin sve prozore (i krovni, jer tko je vidio „mečku“ bez krovnog prozora) i tu-šiba propuh. Eto ti najzdravija klima Tušiba“. Bio je u pravu. U

autu je ubrzo postalo ugodno. Mišo je pjevao: „Poljubi zemlju po kojoj hodaš“, a s haube mi je veselo krilima mahao pivac (možda ne veselo, ali je svakako mahao). Sve po propisima. Mi smo bili vezani pojasevima za vozačevo i suvozačevo mjesto, a pivac konopom za haubu. „Dobro Vas još služi ovaj auto“, nastojao sam da to zvuči više kao konstatacija nego kao pitanje. „Dakuće. Švaba je to. Ja san ga kupija ki novog. Nije priša ni 70 ijada kilometri“, odgovorio je ponosno Jure i pomilovao je konzolu svog lime-nog ljubimca (ili možda naljepnice Gospe i Hajduka, ne znam jesam li Vam već prije rekao da mi je Jure odmah bio simpatičan?). Pri tome je malo izgubio kontrolu nad autom (možda i zbog suznih očiju i nostalgije), što ni meni ni pivcu nije prošlo bez stresa. Toliko sam se već zbližio s nesretnim pivcem da sam zamolio Juru da ga unesemo u auto ili bar u prtljažnik. „Šta će mu bit?“ odgovorio je Jure. „Ionako je navika biti van. Još da mi uneredi auto. Ko je mene žalija šta san se godinan voza u kašunu kami-juna kad bi iša na bauštelu. Nije mi smetala ni kiša ni vitar ni sunce“.

Kad se odvrtila Mišina kazeta (a ne ovi pomodni CD-i ili stickovi kao danas), Ivo Fabijan je naredio: „Otvo-ri Marija vrata!“ i za divno čudo ušli smo u dvorište buduće mlade (koja se inače nije zvala Marija, ali bitan je učinak – otvorena vrata dvorišta). Veliki dio gostiju parkirao se po obližnjim livadama i morali su još pješačiti do dvorišta. Tko im je kriv što nemaju vodiča Fabijana poput nas. Iko nas je svrstao u redove i krenuli smo prema kući mlade. On je bio na čelu (daštaće), a mene je smjestio u

prvi red (nisam tada znao je li to dobro ili loše). S lijeve strane mi je bio mlad i naočit barjaktar, a s desne dobrostojeća (stoički je podnosila vrućinu) gospođa u crnini. Tada je izašao domaćin, pozdravio i upitao: „Valjen Isus. Šta ste došli dobri ljudi?“. Iko je znalački odzdravio i odgovorio: „Mi smo čuli da imate dobru i poštenu mladu za udaju, a evo imamo i mi prikladna momka“. Tada je toliko počeo hvaliti mladoženju da sam se upitao je li ga ja stvarno uopće poznajem. Mi smo godinama prijatelji i zajedno igramo mali nogomet, ali do tada nisam upoznao sve te njegove odlike koje je Iko iznosio 10-tak minuta. U jednom trenutku me počela gristi savjest što sam tako dobroj osobi u nekoliko navrata oštro prigovorio kad mi nije dodao balun iako sam bio u boljoj prigodi za gol. Tada je domaćin rekao da ima pravu mladu za našeg mladoženju i na njegov poziv: „Mare“, izašla je pred kuću krasna djevojka za koju sam odmah utvrdio da nije mlada po koju smo došli, jer sam mladu već godinama poznao kao i mladoženju. Ali nikad se ne zna. S obzirom na botokse, hijalurone, vizažiste i plastične operacije svašta je moguće. S druge strane ne vjerujem da bi se u ovako ozbiljnoj, svečanoj prilici i po ovakvoj nesnosnoj vrućini bavili prevarama. Sve dvojbe je otklonila simpatična gospođa s desne strane kad je rekla: „Ovo je mladoj sestra“. Nakon što je po nesnosnoj vrućini domaćin desetak minuta objašnjavao zašto bi njegova kćer bila prikladna mlada za našeg mladoženju, Iko je isto toliko po nesnosnoj vrućini objašnjavao zašto ta cura, uz svo uvažavanje, ne bi bila ono što našem mladoženji treba. Domaćin se nije uvrijedio i obeshrabrio, nego je pozvao drugu djevojku: „Ane“.

Izašla je opet simpatična djevojka, vrlo slična onoj prvoj. Simpatična gospođa u crnini mi je je odmah objasnila da je i to sestra mladenke. Dok su domaćin i Iko ponavljali isti ritual, simpatična djevojka je unatoč užasnoj vrućini veselo mahnula stasitome barjaktaru s moje lijeve strane. To je njemu bio signal i poticaj da počne snažnim zamasma vihoriti hrvatsku zastavu, što je izazvalo ugodno strujanje zraka. Eto blagodat slobode i demokracije jer se sada može bez straha mahati hrvatskom zastavom i svima stvarati ugodu. Stara je poslovice: „Što podgrijan misli, pothlađen govori“ (ili možda nije?), pa sam nesvjesno glasno podviknuo: „Dajte još hrvatskih zastava!“. To je naišlo na sveopće odobravanje i mladoženjinih i mladenkinih gostiju i ubrzo su se oko mene okupili svatovi s hrvatskim zastavama i počeli su zanosno vihoriti zastave. Jedan od mladenkinih svatova mi je prijateljski stavio oko vrata Dinamov šal, a drugi mi je donio bocu Karlovačkog, Ožujskog, Pan ili nekog drugog piva (etiketa se odlijepila dok se boca hladila u obližnjem potoku).

Uskoro je atmosfera bila kao u navijačkim kafićima. U susjednom dvorištu neki su upalili i bengalke. Kako sam došao do daha vidio sam i čuo da se nekoliko starijih gospodina okupilo ispod lipe (ili je bila kostela?) i zapjevali su tradicionalnu pjesmu iz tih krajeva, meni nerazumljivog sadržaja. Dva učena gospodina iza mene su dvojili radi li se o gangi, reri ili ojkalici. Gangašima (jer ipak je prevladalo mišljenje da je riječ o gangi), vrućina nije smetala i pjevali su entuzijazmom osobe kojoj vade zub bez anestezije. Simpatična gospođa ozarena je davala

takt nogom i zaprašila mi nogavice modrih hlaća, a znala je i sadržaj pjesme, ali mi ga nije smjela kazati jer „ne priliči ženi take riči govorit prid nepoznatim muškarcem“. Kako je i ona ipak u tiho pjevušila „zase“, razaznao sam tekst nekih pjesama (vjerojatno hitovima na tom području ili prigodničarskih svadbenih pjesmama, ako se uopće radi o pjesmama): „Nestalo je na Lovreću gange, otkad cure obukoše tange“, „Ja i mala čuvali goveda, ja je ljubim a Šaronja gleda“, „Sad se cure udaju na rate, tri miseca pa se kući vrate“, „Misliš majko rodila si đaka, rodila si bačvu od konjaka“, „Ćaća pita di su sine pare, eno ćaća pitaj konobare“, „Oj svekrvo dobro se uredi, kad ja dođem visit ćeš o gredi“, „Više mala potroši karmina, nego nafte diz-elka mašina“, „Volim popit moja majko stara kad ne pijem sanjam konobara“. Druge vjerojatno necenzurirane nisam razaznao jer ih starija gospođa u crnini nije pjevušila nego se samo smijala i davala takt nogom da se doslovno sve prašilo.

U međuvremenu je izašla i treća djevojka (kasnije sam doznao – Iva). Barjaktar i navijači su se umorili i sklonili su se u obližnju garažu gdje su degustirali lokalne specijalitete i pivo nepoznatog naziva. Ponovno sam počeo osjećati vulkansku vrućinu. Počeo me je gušiti Dinamov šal oko vrata. Ne radi toga što sam navijač Hajduka, nego zato jer je šal bio vuneni. Proklinjao sam zakonodavca koji se bavi perifernim stvarima poput ljetnih i zimskih guma, a nije se sjetio propisati da se u fan shopovima navijačima moraju prodavati ljetni i zimski šalovi te u kojim se prilikama i u kojim mjesecima nose jedni ili drugi. Kada je

Iko počeo objašnjavati zašto i treća sestra, uz sve uvažavanje, ne odgovara našem mladoženji, upitao sam simpatičnu gospođu u crnini: „Koliko mlada ima sestara?“. „Šest“, odgovorila je simpatična gospođa u crnini. Kroz glavu mi je proletjelo da ćemo po nesnosnoj vrućini morati slušati barem još sat vremena pregovore Ike i domaćina. U trenutku kad je Iko manirom UN-ovih miro-vnjaka i posrednika objasnio zašto i Iva, uz sve uvažavanje, nije ono što nama (valjda mladoženji) treba, ja sam u očaju zbog nesnosne vrućine zavikao: „Dosta je bilo. Uzmimo Ivu, samo da se maknemo s ove vrućine!“. Na-stao je tajac. Svi su se okrenuli prema meni, a Iko me prijekorno pogledao. Iako nije rekao ni riječ, njegovo držanje i pogled su mi govorili da je vrlo ljut što se ja nepozvan, bez ikakvih kvalifikacija i iskustva miješam u složeni pregovarački proces. Tada je iz kuće istrčala mladenka u vjenčanicu. Vjerojatno se pobojala mogućnosti da se zbog izvanrednih prilika (nesnosne vrućine) ipak ne odlučimo za Ivu. Danas se ne može imati povjerenja ni u koga pa ni u rođenu sestru. Došla je do mladoženje, uzela ga za ruku i odvela u kuću. Svi su mi čestitali na pregovaračkoj taktici. Nevoljko i Iko. Kasnije je pričao da sam znao da je mlada trudna pa da sam bio siguran u onakav ishod. Kao da i bez toga ishod ne bi bio isti, samo što bismo duže stajali na nesnosnoj vrućini.

Slijedio je povratak u mladoženjino selo. Simpatična gospođa u crnini mi je objasnila kako je običaj da se vjenčanje obavi u mladenkinoj župi, ali kako je istovremeno u župi i pokop, bolje je da se vjenčanje obavi u

mladoženjinoj župi, radi mogućeg sukoba interesa s rodbinom pokojnika. U povratku je Jure umjesto simpatičnog pivca (iskreno sam se nadao da je s njim sve u redu), poveo simpatičnu gospođu u crnini. Svakako ne vezanu na haubi. Obred vjenčanja u crkvi je bio prekrasan i svečan, kako mi je na putu do svadbenog salona suznih očiju objasnila simpatična gospođa u crnini. Naime, crkva je bila mala pa nismo svi mogli ući i izravno pratiti obred. To simpatičnu gospođu svakako nije spriječilo da i ona nađe mjesto u crkvi. Zlobnici su govorili da je to zbog toga što joj je Iko brat, a dio je spominjao i sukob interesa iako nisu znali objasniti u čemu se sastoji.

Ali, počeo sam i ja sumnjati kad me Iko u restoranu smjestio upravo kod simpatične gospođe u crnini. S druge strane mi je bio stasiti barjaktar, inače Ikin unuk. Simpatična gospođa u crnini počela mi je objašnjavati lokalne običaje i rodbinske i tazbinske veze prisutnih. Najprije je počela objašnjavati u kakvim je rodbinskim odnosima mladoženjin otac s njezinim pokojnim mužem (obvezno križanje na spomen pokojnika). Nakon pet minuta objašnjavanja obiteljskog stabla, genetskih kretanja i minucioznih DNK-analiza, na kraju sam (vjerojatno pogrešno) zaključio da je mladoženja sam sebi brat, a da mi je ona kuma. Upitao sam se kako sam se ja upleo u tu rodbinsko-tazbinsku priču? Postalo mi je jasno kad me upitala: „Vidiš li onu krasnu curu šta dili konfete? To je moja unuka Ruže“. Cura je po lokalnim kriterijima stvarno bila krasna. Vjerojatno se gradske cure ne bi složile s tom ocjenom i našle bi joj ljubomorno stotinu zamjerki. Te ima

desetak kilograma viška, te ako već nosi top (ne radi se o oružju nego o odjevnom predmetu, iako sam stekao dojam da bi onako stamena mogla nositi barem minobacač od 80mm) onda bi se morala i depilirati ispod pazuha, te kako je krasna modra suknja s bijelim krugovima demode (iako nemaju pojma o retro modi kad je takav dizajn bio uobičajen na šalicama za bijelu kavu), te kako uz tako modru kombinaciju ne idu platforma cipele kafene boje, te kako bi mogla staviti i malo pudera na lice da se prikrije rumena prirodna boja njezinih obraza (iako savršeno odgovara njezinom imenu) i sl. Ženska zloba nema granica. Prisjetio sam se da sam Ružu vidio na ulazu u crkvu s Hajdukovim šalom preko (golih) ramena. Ipak nije u redu ući u crkvu golih ramena, razodjevena (ili naoružana) samo u topu.

Dok sam tako razmišljao ispred nas je prošao Iko (koji je inače sve obilazio kao kružni taksi) i prema nama je dobio: „Drž ga Ruže, odmar san ja vidiya od onega sa zastavan da je mali naš“. Okrenuo sam se oko sebe da vidim gdje je krasna cura s konfetima, ali je nisam vidio u blizini. Kad je simpatična gospođa u crnini odgovorila Iki: „Da zašta san sila do njega“, shvatio sam da je krasna cura s konfetima dobila ime po babi Ruži, simpatičnoj gospođi u crnini. Na to se nasmijala i gospođa koja je sjedila s moje lijeve strane. Kako mi je Ruže seniorka objasnila, gospođa Milka je sestra njezina pokojnog muža (na spomen pokojnika obje su se prekrizile kako pristoji). Tek tada sam postao svjestan da je gospođa Milka zauzela mjesto stasitog barjaktara koji je na podiju s Anom plesao sentiš (u ovim krajevima poznatiji pod nazivom „stiska-

vac“), iako oni koji se razumiju u ritam i glazbu ne bi se možda složili da se radi o sentišu (a ne bi se složio ni pokojni Dino Dvornik čija se Afrika izvodila), ali takve zlaćke detekcije mladom paru nisu smetale (a možda nisu ni znali plesati „treskavce“ i brze plesove pa su se zbog nelagode prihvatili onoga što im dobro ide i što je pri ruci).

„Rekla san ja mojon Ruži, ćerce imaš 18 godin i vrime ti je udat se. Dogodine dolaze druge cure“. Milka je potvrdno klimala glavom. „Nemoj bit ki sestra Vranjka. Eno ima 22 godine, študira, a još se nije udala. Njezine su se vršnjakinje već stigle i rastavit, a ona se još nije ni udala“. Milka je potvrdno klimala glavom. „Oće ić radit u Nimačku. Straj me da će tamo naći kakva stranca i da se više neće vratit, a da ja neću doživit praunuka. Još mi praunućad neće znati ingledisat naš lipi rvacki jezik pa neću moć ni razgovarat su njizima. Sad ih ne razumiš šta govoridu kad odu na skule u Zagreb, pogotove ako žive vani. Eto i onaj mali Trpimir prvi put kad je oša na bauštelu dotra je natrag nekakvu malu Vitnamku. Moj pokojni kad je iša prvi put na bauštelu dotra je Marcondesa, a ovi danas nikakve strankinje. Ki da nima našizi cura. Je lipa i smišna onako mala i sitna i s onin kosin očin, samo se smije i klanja. Ali, rekla san ja malon Trpimiru da onako sitna neće moći radit oko kuće, kopat vrtal, ići u drva i šušanj, a i kako će iznit trudnoće. A on se samo smija i reka je da za razliku od našizi cura ona malo troši na 100 kilometara i da oće mužu skuvat, oprat i popeglat. Ma isto mi to ništa nije normalno“. „Ali gospođo Ruže,

danas je takva situacija, a i demokracija je pa svi mogu odlučiti kako će i s kime organizirati svoj život“, pokušao sam utješiti gospođu Ružu. Očito neuspješno i netaktično jer je planula: „Kakva demokracija. Nema tu demokracije. Da smo ja i moj pokojni tako razmišljali (uz obvezno križanje gospođe Ruže i Milke na spominjanje dragog im pokojnika) ne bi bilo ni Ruže ni Vranjke. A i za koga će biti ta demokracija kad nas više ne bude, kad izumremo?“.

Ostao sam zatečen s britkom demografskom analizom i politikom gospođe Ruže koju je izrekla u samo dvije-tri rečenice, a svim našim Vladama i stručnjacima nisu za tako nešto bile dovoljne godine rada, tone papira i gomila utrošenog novca. Gospođu Milku to nije iznenadilo jer je i dalje potvrdno klimala glavom. Po njoj sam nekako zaključio da se i pokojni u svemu slagao s gospođom Ružon. Milom ili silom. „A možda se zaljubio u tu Vijetnamku?“ opet sam naivno upitao. „Šta vi mladi znadete šta je ljubav? O tome možete divaniti tek kad dođete u moje godine. Eto, metnimo na primjer, moj rodijak Pilip se, nesritnik ki šta i je, ženija pet puta i svaki put bi govoriya da je ona nova prava jubav. I on je po bilon svitu nalazija tu ženskadiju ki da je radija u Ligi naroda, a ni jedna nije tila dicu zbog karijere“. „Kako biste Vi onda riješili problem demografske obnove i odlaska na rad u inozemstvo“, upitao sam likujuć i da ću je napokon uhvatiti nespremnu i bez rješenja. „Vrlo lako, bogaremi“, odgovorila je. „Odmar bi sviman uzela pasoše i zatvorila bi granicu, ki šta je pokojni Tito uradija (na spomen ovog pokojnika nisu se križale ni gospođa Ruža ni gospođa Milka pa nisam ni ja).

Puštala bi na rad vani samo one koji imadu najmanje dvoje dice koji žive odi. Ki šta je bilo prije – mi vamin vize, vi namin devize. A dica se neće rađat po Duvu Sveton, samo je jedan takav primjer u Bibliji (opet su se obje prekrizile). Danas ti se muško i žensko nikake ne druži. Ja bi sve šta radi, a nije prstenovano, udrila porezon po džepu. A i roditelje bi kažnjavala šta ne upoznaju dicu s dicon prijatelja. Ja sam mog pokojnog (obvezno križanje) upoznala uprave tako jerbo je bija prijatelj mog brata Ike“. Sada se (nakon križanja na spomen pokojnika) i gospođa Milka odvažila dati svoj prijedlog demografske obnove: „A da se ponove uvedu radne akcije? Ja san svog pokojnog Antu (obvezno križanje, ovaj put sam se i ja prekrizio što je naišlo na odobravanje jer mi je gospođa Ruža stavila zaštitnički ruku na rame) upoznala uprave kad su nas 52. godine na silu odveli na dobrovoljni rad na zadružnon domu“. Ako bi gospođa Ruža mogla biti ministrica demografske obnove, gospođa Milka bi joj mogla biti barem pomoćnica, ako ne i zamjenica, sada državna tajnica. Kad je gospođa Ruža klimnula glavom, ohrabrila se i nastavila: „A i Crkva je kriva za ovo stanje! Zašto pratar ovu nevinnčanu mladost ne proziva s oltara?“.

Tu nije dobila potporu jer je gospođa Ruže poput osrednje kobre fiksirala plesni podij na kojem je Ruže junorka plesala sentiš s pristalim momkom (ovaj put je stvarno bio sentiš jer je Zečić prisnažio da je još voli i da je još lud za njom, svakako ne za Ružom, barem ne ovom). Iako mi je momak po opredjeljenju gospođe Ruže bio suparnik, meni je na prvi pogled postao simpatičan i bio sam mu

spreman konačno i bezuvjetno prepustiti Ružu juniorku unatoč svim njezinim vrlinama i simpatičnoj babi Ruži. „Milka, sukizin ono moja Ruže pleše, Guospe ti blažene?“ prosiktala je stisnutih očiju (prije zbog ljutnje negoli zbog toga što nije ponijela naočale). „Ono je Jurin unuk šta je lani oša radit u Nimačku, u Vrankvurt“, odgovorila je Milka. „E neš Ruže, bogaremi u Vrankvurt dok je babe žive“, siktala je baba Ruže. Incident je spriječio konobar koji je donio pečenu janjetinu. Janjetina se ne smije ohladiti (od ladne janjetine gori je jedino partner ladin nogan), a gospođa Ruža svoju demografsku misiju može obaviti i kasnije. A i ja bih trebao nešto pojesti jer sam juhu od pivca i lešo pivca preskočio iz sentimentalnih razloga. „Vidiš li dečko šta sve jadna i nejaka udovica mora trpit (obvezno zajedničko križanje). Ja na sve moran pazit, a moj nesritni sin tamo sidi s onon svojon i ne prati šta mu radi ćer. Ne očekuje valjda od moje neviste da pazi na ćeri. Ona se uvalila nekakve pulitike i više je po sastancin i skupovin nega u kući. A ko će mužu i dici skuvat, ko će muža opeglat. Vidi kako su mu zgužvane gaće od veštita. Nije bilo tako dok je sritna mater brinila o njemu“. „Nemoj tako, pa i drugima su zgužvane gaće. Vozilo se po autin i sidalo se svudi..“, bojažljivo je započela Milka. „Ti Milka šuti!“, podviknula je baba Ruže. „Znan da ti je moja nevista rod, ali nemoj je branit. Budi objektivna ki ja. Jesmo li ja i ti mogle u mladosti ići u partiju i sastančit po misnin zajednican i AFEŽ-u dok su nan pokojnici bili u Nimačkoj?“ (obvezno križanje), objektivno je zaključila gospođa Ruža. „Uostalon, šta moja nevista znade o pulitici. Je li prošla pulitičku skulu u

Važani ili Kumrovcu?“. „Je Ruže u pravu si, ali sad ti ima više stranak, a nema svaka svoju pulitičku skulu. Te su skule bile kad je bila samo jedna stranka“, pokušala je objasniti Milka. „Šuti Milka“, opet je podvignula gospođa Ruže. „Nemoj ti mene učit pulitiku. Kada se više znade ko je bija u kojoj stranci i ko je iša u skulu u Kumrovcu. Evo ti naš Jure. Je li on bija u svakoj stranci koja je bila na vlasti? Stalno minja uvirenja i priklanja se strankan na vlasti“. „Ruže, nije se on minja. On je uvijek bija uz stranke na vlasti. Stranke su se minjale, a ne on“, pokušala je Milka opravdati Jurine političke aktivnosti i opredjeljenja. „Je li Bogareti?“ planula je Ruže i nastavila: „Kako je to ondar brat mu za jedne vlasti bija Stevo, a sad je za druge vlasti Sveto i kako je ondar dobija invalidsku penziju ako ne priko Jurinih veza? Izmislija je da je kad je raznosiya poštu pa s bacikle jer ga je ganja susidov vučjak Šaro i da je ozlidiya glavu. A je lip bija, java ti ga lipi odnija. Taj je na svaku skaka“ nasmijala se baba Ruža. „Dakle taj Sveto je bio ženskar?“ naivno sam upitao. „Tko govori o Stevi, mislila san na Šarova“.

„Di si zlato babino?“, promijenila je baba Ruže temu razgovora i nježno se obratila pristaloj djevojci koja je na tacni nosila hrpu plavih koverti. Suprotno predrasudama ove plave koverta nisu sadržavale novac, nego je u njih trebalo staviti novac za dar mladencima. „Reci babi imaš li kakva momka? Vidi ovdi slobodnih momaka. Vidi ovog momka (zagrlila me), pristojan je, zgodan, jak (još jače me stegla i protresla), slobodan je, a i naš je. I on živi u gradu ki ti pa se i doli možete družiti. Je li Milka da baš

pristaju jedno drugon?“. Milka je klimnula glavom i ona me prigrllila. Sada se nisam mogao dignuti sa stolice i pobjeći, jer stara je poslovice: „Tko sjedi ne bježi“. „Ne brini ništa, baba se raspitala o njemu kod mladoženje i baš je momak za te, a ne za onu tvoju ludu sestru“. Nisam znao kome je neugodnije, meni ili Franki (lokalno nazvanoj Vranjki). Od nelagode se je okrenula i htjela pobjeći kad je baba Ruže uzviknula: „Vranjka, vrati se nismo još stavili jaspere u kuvertu“. „Doći će ona opet kad napravi krug“, objasnila je baba Ruže zadovoljno. „Jesi vidija kako se zasramila i zacrvenila. To je prava dobro odgojena cura, koja se još uvijek more zasramit. A ne ki ove današnje šta bez srama po televiziji obilaze nesritne momke po selu nakon što su prošle bunu i bunicu i oće se uvalit u dobrostojeću poštenu kuću. Ili ih zatvore u izoliranu kuću i po nekin farman da nevinčano zajedno spavaju, jedu i peru se dok svi na televiziji gledadu. Milka reci momku jesi li se ti ikad sa svojim pokojnim zajedno prala da drugi gledadu?“. „Bože oslobodi“, zgranula se Milka i dva puta se prekrižila. Zasigurno jednom zbog takve bogohulne mogućnosti, a drugi put zbog spominjanja pokojnika. „Nekad su žene kad bi muški uniša u kuću odmar ustajale iz poštovanja. Ove današnje kad muško uniđe u kuću odmar legnu. Moja Vranjka nije taka, baba jamči za nju, a i Milka može potvrdit“. Milka je opet klimala glavom i prekrižila se vjerojatno greškom. „Ima ona puno udvarača, duži je popis nega lista čekanja za magnetsku rizonancu“. „A na koji Franka ide fakultet i kako napreduje?“, upitao sam da održim konverzaciju. „Kida je to važno. Komen ja vakultet da kruva? Tamo oni ne uče mlade kakor će živiti

odgajat dicu. Sičaš li se ti Milka šta smo mi učile u pučkoj skuli? Prave stvari za život. Kako kuvat, prat, peglat, kako se ponašat za stolon. Učile smo šit, vest, plesat. A danas? Vranjka mi kaže da muško i žensko učidu kako radit sa strujon, gradit brode, brane, ceste. Di je to za ženu. Reci Milka da smo mi to radile bi li se ikad udale? (Milka se samo prekrížila). Sičaš li se Duje koji nije u selu moga nać ženu jer je pisa pisme i sam sebi šija botune i zakrpe (Milka je to potvrdila klimanjem glavom). Nije ondar ni čudo da žensko nađe žensko, a muško muško. A moj pokojni (obavezno križanje svo troje) bio je pravi muškarac. Visok i uspravan ki jablan, a kršan ki traktor Ferguson“. Milka je klimnula glavom i prisnažila: „To je povuka na našeg ćaću“. „Kad bi gol do pasa kosija travu ima si šta vidit, a ne ki ovi danas. Odaju i slikavaju se goli jer i nemaju šta za sakrit. A i na toj televiziji samo neka golo-tinja i nasilje da ti se gadi i gledat, pogotovu prid dicon. Di su one emisije kad je Oliver Mlakar vodiya kviz ili kad su se Ben Kvik i cura mu Klara poljubili tek u 17. epizodi?“. Milka je klimala glavom i dodala: „Prija se u serijan nisu stigli ni oženit do kraja serije, a troke imat dicu. A danas već u prvoj epizodi se upoznadu, a već imadu po nekoliko dice iz prošlizi brakova. U naše doba je muškarac prija vinčanja moga ženi vidit golo kolino samo ako bi vitar zadiga kotulu“. Sada je i Ruže klimala glavom u znak slaganja.

Mili Bože kako ću se časno izvući iz ove situacije? Ne mogu kazati da sam oženjen ili u ozbiljnoj vezi jer se je baba Ruža detaljno raspitala o meni. Kako je

metodična i organizirana ne bih se čudio da je bila u zemljišniku i katastru vidjeti moje imovno stanje. S druge strane, bila mi je iznimno simpatična i rado bih s njom razgovarao o svim drugim temama osim one koja je njoj bila najaktualnija. Prebirao sam po glavi taktike Sun Tzua, Machiavellija, Klauzewitza, Hobsa, Cezara, Napoleona i drugih vojskovođa, čak i Maltusa, ne bih li se izvukao iz ove neugodne situacije. Najbolje mi je bilo prividno pristati na prijedloge babe Ruže. Kad je Franka došla u drugom krugu pokupiti plave koverta, zapitao sam je želi li plesati sa mnom. Svakako, čekao sam da na repertoaru ne bude sentiš. U tom je trenutku prateći vokal neuspješno pokušao oponašati Severinin „Uno momento“, više stasom nego glasom. Baba Ruže i Milka su se prekrizile. Franka je iznenadila i mene i sebe kad je pristala. Dok smo kretali prema plesnom podiju, vodeći vokal je zavapio: „Ajde mala dođi u moju sobu, imat ćemo privatan bal“. Iskreno sam se nadao da baba Ruže nije obraćala pozornost na sadržaj, nego samo na formu. Kako se pjevač umorio od nagovaranja djevojke da provede s njim u hotelskoj sobi barem jednu noć, prešao je na laganije teme i zatražio je od imaginarne djevojke da barem nasloni glavu na njegovo rame (po tom tekstu, a ne po izvedbi i glazbi sam prepoznao da se radi o pjesmi Tutti Fruttija, a i teško je bilo razaznati riječi jer su stariji zapjevali gangu, odnosno zagangali iako bi se po bolnom uzviku „oj“ na kraju svakog stiha moglo i tvrditi da su zaojkali). To je bila prilika da se Franka i ja približimo (bez naslanjanja glave na rame, što je bilo i teško postići zbog razlike u visini, u moju korist). Zbog ograničenog vremena trajanja pjesme

telegrafski me je informirala kako je već dvije godine u vezi s momkom kojeg taji jer ne bi bio baš po volji babi Ruži i njezinoj majci. Naime, momak je bio modni kreator (ali nije pisao pjesme), a usto mu je otac bio predsjednik ogranka stranke koja nije bila u koaliciji s majčinom strankom. Rekao sam joj da to svakako odmah mora kazati babi Ruži. Ohrabrena što će u meni imati kakvu - takvu podršku odlučila je sve kazati babi Ruži i to je i učinila. Baba Ruže je u tom trenutku bila najsretnija žena na Svijetu. Nakon što je prirodno provjerila je li Vranjka trudna (doći će i to utješila je Vranjku kada je to negirala), rekla je: „Nema veze šta je momak šnajder. Niko nije savršen. A i drago mi je zbog one moje neviste da su njegovi u protivnoj stranci. To meni ništa ne smeta. Je li tako Milka (potvrдно klimanje glavom). Da smo nas dvije gledale svaku sitnicu kod naših pokojnih (obavezno križanje) sad ne bi bile udovice nega usidilice“. „Tako je Ruže!“, veselo je uzvratila Milka i nazdravila povećom kriglom piva (kažu da dobro ide uz pečenu janjetinu).

Najednom je ugašena rasvjeta, a orkestar je zasvirao „tuš“. Konobari su na kolicima unosili (ili uvozili) ogromnu tortu, koje se zbog veličine ne bi posramila ni svadba T-Rexa, osvijetljenu brojnim prskalicama. Simpatični sastav (a posebno prateća pjevačica) zapjevali su Mišinu „Odvest ću te na vjenčanje“. Pjesmu sam prepoznao po ponekim razumljivim riječima, a ne po glazbi (sintesajzer je za svaku pjesmu „tukao“ ritam iste frekvencije pa su neupućeni mogli steći pogrešan dojam da im kroz uši prolazi izmjenična struja, a ne glazba). A kako je

ne bih prepoznao kad sam je toliko puta vježbao prije Mišinih koncerata jer nas je on pažljivo, karizmatično slušao dok smo pjevali na njegovim koncertima, a ja sam nekako imao dojam da sluša upravo mene pa nisam mogao doći nespreman na njegov koncert. Izvedba ovoga sastava zasigurno ne bi nikoga potaknula da pomisli na vjenčanje i nikako ih se ne bi smjelo angažirati u bilo kakvoj akciji demografske obnove. S druge strane, možda su sastav pomalo ometale i „dištonavale“ vatrogasne sirene koje su vani „zavijale“ kao da je negdje šumski požar. Nisam uspio doznati zbog čega. Je li to neki lokalni običaj? Možda je netko u mladoženjinoj obitelji vatrogasac? Možda zbog prskalica na torti? Ili zbog toga što je večera u vatrogasnom domu? Možda ih je omela i svađa nekolicine starijih svatova oko neke neidentificirane stvari jer su je i jedni i drugi svojatali vičući „moja“? Činilo mi se da se prepiru neki rođaci iz Italije jer sam razaznao da spominju talijanske brojeve. Iskreno sam vjerovao i nadao se da je netko pozvao policiju i da će se uskoro pojaviti jer je svađa bila sve žešća, agresivnija i bučnija (kasnije sam doznao da se nije radilo o svađi nego o igri „šijavici“). U svakom slučaju stekao sam dojam da će se torta, zbog dekora i veličine, umjesto nožem rezati vatrogasnom sjekiricom ili karate udarcima igrača šijavice. Taj podatak mi je ostao nepoznat jer su mi pogled zaklonili svatovi koji su zauzimali povoljnu poziciju za hvatanje dijelova krokanta. Jedino slobodno mjesto za bolji pogled je bilo iza mladenaca.

Taman kad sam krenuo osvojiti taj teritorij (a i nisam ga trebao osvajati kad ga nitko nije branio), baba Ruže mi je počela pričati o tome kakvo će tek biti Ružino vjenčanje (njene unuke da ne bude zabune) i to mi je sačuvalo glavu. Naime na slobodni teritorij je doletjelo na desetke čaša od šampanjca pa je zbog krhotina torti bilo lakše prići kroz minsko polje. I kad neko kaže da su staklene čaše zdravije od plastičnih. Veseli svatovi su taj običaj objasnili pjevajući kako je to „stara navada hrvatskog naroda“ (dio je lokalpatriotski objašnjavao da se ipak radi o navadi hrvatskog primorja ili zagore, ali učinak je bio isti). Očito je da većina svatova nije znala cijeli tekst slavne hrvatske napitnice jer u pjesmi „pukne zora“, a ne čaše. Ili su svatovi ipak bili u pravu jer je nekako neočekivano da bi zora mogla puknuti već u ponoć. Ipak je realnije da u ponoć puknu čaše, a zora će ionako puknuti sama od sebe. Je li to bilo zbog šampanjca ili kaloričnih torti i krokanta, svatovi su ubacili u veću brzinu i na plesnom podiju su prezentirali različite stilove plesanja, a vidjelo se golim okom da su većina svatova samouki plesači. Oko nekolicine koji su pokazivali znakove poznavanja plesne tehnike oformili bi se krugovi navijača i bodrili su ih kao na nogometnim utakmicama. Treba priznati da su neki od plesača bili fizički spremniji od pojedinih profesionalnih nogometaša (mislim na one u našim ligama). Vjerojatno se radilo o članovima dobrovoljnog vatrogasnog društva jer su cijelo vrijeme gasili žeđ pivom.

U ranu zoru vodeći vokal je najavio jedan od centralnih događaja/običaja svake svadbe – hvatanje vjenča-

nog buketa. Prijavilo se više kandidatkinja, ali i kandidata. Pored nekoliko mlađih djevojaka u red su stale i neke udovice i raspuštenice, odnosno po novogovoru „ponovno dostupne“ (kako me je izvijestila baba Ruža). Jednog muškarca u najboljim godinama (kasnije sam doznao sretno razvedenog) na pozornicu su dovele kćerke. Ne toliko zbog moralne podrške, koliko zbog fizičke potpore jer sam odmah zaključio da je on bacio i razbio više komada čaša šampanjca, svakako ispraznjenih. Jedan mlađi muškarac nesigurnih nogu se pridržavao za udovicu (pretpostavio sam zbog godina i crnine). Atmosfera je bila napeta. Sintesajzer je i dalje puštao izmjeničnu struju, vatrogasne sirene su opet zavijale, a četverored kandidatkinja i kandidata koji su čekali bacanje buketa podsjetio me na skram u ragbiju. Svakako je bilo napetije i zanimljivije negoli na utakmicama Hajduka ili na sjednicama Hrvatskog sabora. U trenutku kad je mlada zamahnula baciti buket preko glave, jedna od sestara je, baš kao u ragbiju (i to onom američkom) gurnula i bacila na pod veliki dio protukandidata/kinja (koji su ionako bili slabi na nogama), a druga sestra je gazeći po njima uhvatila buket u naručje (vjerojatno je zbog takvih situacija i nastala poslovice da se do cilja dolazi preko leševa). Buket je slavodobitno uručila ocu. Sve je to razljutilo babu Ružu koja je objasnila kako njih dvije već duže vremena pokušavaju oženiti oca jer ne žele spremati po kući niti žele naučiti kuhati te im treba nova sluškinja, a ne maćeha. A i nepošteno je da se služe takvim metodama pošto se obje aktivno bave judom (ipak sam imao dobar predosjećaj da su aktivne sportašice). „Bilo bi in boje da idu na kurs kuvanja“

dometnula je baba Ruže. S obzirom na kvadraturu odjeće koja je bila na njima, a koja se mjerila prije u centimetrima nego li u decimetrima, stekao sam dojam da bi se odlično uklopile u tečaj „goli kuhar“. A vjerojatno su bile tako oskudno odjevene kako ih odjeća ne bi sputavala u borbi u skramu. Vrhunac zapleta je na-stao kad je jedna od poraženih kandidatkinja starom svatu Iki uložila prigovor na postupak i rezultate natjecanja u hvatanju buketa, pogotovo na odstupanje od lokalnih običaja, a ponajviše da se u natjecanju ne koriste vještine stečene na poslu ili u sportu jer, eto, ona kao policajka nije koristila svoje vještine i priručna sredstva, a da jest sigurno bi ona uhvatila buket bez obzira na žrtve i posljedice. Iko je mudro predložio kompromisno rješenje da se nezadovoljna i nezadovoljena policajka uda za raspuštenika koji je uhvatio buket, što je ona rezolutno odbila jer da „ako nije valja bivšoj, šta bi valja njojzi“. Vjerojatno je odustala i zbog toga što nije bila pobornica juda, pogotovo kad je u manjini. Vidilo se da je nezadovoljan i mlađi muškarac koji je prijetio rukom prema Iki i simpatičnim judašicama, dok se drugom rukom još uvijek čvrsto držao za udovicu. „Zašto se on buni?“ upitao sam babu Ružu. „Malo smo se našalili s njizin i lagali mu da je sada na redu i da se prijavi za skidanje podvezice s noge mlade zubin pa je tek sad svatija da smo ga privarili. A moramo se malo šalat. Nismo na sprovodu, bogareti“, odgovorila je baba Ruža smijući se. Iko je odbacio mladićev prigovor s obrazloženjem da je popio previše alkohola (usprkos njegovom kodeksu o konzumiranju alkoholnih pića na vjenčanju, bez vina i piva koje po kodeksu nisu alkoholna pića) i da je

zato sam odgovoran za nesporazum. Sve nesuglasice riješio je Mišo pjesmom „Južnjačke sam krvi“, koju je umjesto njega otpjevao vodeći vokal skromno i ponizno tvrdeći da mu „samo ljubav treba“ iako je svima bilo jasno da mu u glazbenom segmentu još puno toga nedostaje.

Sada sam napokon mogao uživati u seoskom vjenčanju, a do jutra je bilo niz otvorenih pitanja koje „san mora raspraviti s babon Ružon i pomoćnicom jon Milkon, a najskoli“: sustav obrazovanja iliti kurikulum, utjecaj seoskih vjetrenjača na život ptica, zračenju odašiljača teleoperatera, izdvajanju iz proračuna za udruge civilnog društva, reformi javne uprave, pobačaju na zahtjev, prizivu savjesti, izbjegličkoj krizi, poreznoj reformi, preslagivanju glasova u Saboru, poskupljenju energenata, koncesijama, odnosu sa susjednim državama, reformi bolničkog sustava, plagijatima... Ako i ne stignemo sve razmotriti i raspraviti do kraja ovoga vjenčanja, zasigurno ćemo to uraditi za vrijeme Vranjkinog vjenčanja, ako ih ne preteknu stasiti barjaktar i Ane. Nisam dvojio da ću biti pozvan. Baba Ruže je ipak bila Ikina sestra, a i bio sam „naš“.

MANIFEST ZNANSTVENOG NERADA

= Znanstveni nerad je pravo svakog znanstvenog neradnika zajamčeno ustavnim odredbama o autonomiji sveučilišta i autonomiji svakog znanstvenog neradnika.

= Po radno-pravnim učincima i statusu znanstvenih neradnika, znanstveni nerad je izjednačen sa znanstvenim radom.

= Znanstvenog neradnika nitko ne smije ometati niti mu uskraćivati pravo na znanstveni nerad.

= Znanstveni nerad je najviši oblik znanstvene čestitosti jer ni na koji način ne može i ne povrjeđuje autorska prava znanstvenih radnika.

= Podaci o znanstvenom neradu zaštićeni su Ustavom i zakonima i ne mogu se javno objavljivati bez pisanog odobrenja od strane znanstvenog neradnika na kojega se odnose. Podaci o znanstvenom neradu znanstvenog neradnika koji se u postupku izbora ili u eventualnim stegovnim, upravnim i sudskim postupcima koriste bez znanja i odobrenja znanstvenog neradnika, nemaju dokaznu snagu i moraju se izuzeti iz postupka.

= U znanstvenoj ustanovi smije biti zaposleno najviše 97% znanstvenih neradnika, a najmanje 3 % zaposlenika moraju biti međunarodno priznati i prepoznati znanstvenici.

= Recenzenti znanstvenog nerada znanstvenih neradnika i članovi povjerenstva za izbor znanstvenog neradnika smi-

ju biti samo krvni i tazbinski srodnici znanstvenog neradnika, a najmanje jedan član mora biti susjed ili poslovni partner znanstvenog neradnika, jer su oni najbolje upoznati sa znanstvenim neradom znanstvenog neradnika. Zbog objektivnosti u postupku izbora i recenziranja ne mogu sudjelovati prethodno navedene osobe ako su u sporu ili u narušenim odnosima sa znanstvenim neradnikom, a posebno kada se radi o sporovima oko nasljedstva, međa i vlasničkih udjela.

= Samo iznimno, ako pukim slučajem u sustavu nema krvnih i tazbinski srodnika znanstvenog neradnika i/ili susjeda, odnosno poslovnih partnera znanstvenog neradnika (primjerice, nije oženjen, nema djece ili djeca još nisu radno sposobna, ima obiteljsku vilu s velikim dvorištem i ogradom pa nema susjeda koji su dobro upoznati s njegovim znanstvenim neradom, poslovni partneri su u zatvoru i sl.), članovi izbornog povjerenstva i recenzenti mogu biti i drugi znanstveni neradnici kojima je kandidat bio mentor, član izbornih povjerenstava, recenzent i sl. Zbog objektivnosti, članovi povjerenstva ne smiju biti znanstveni radnici.

= Znanstveni neradnici smiju se baviti politikom, ali politika se ne smije baviti njima.

= Znanstveni neradnici mogu biti vanjski suradnici na drugim visokoobrazovnim ustanovama samo onda ako njihov angažman ne narušava omjer od 97 % znanstvenih neradnika i 3 % znanstvenih radnika na toj ustanovi.

= Natječaj za izbor u znanstveno zvanje, znanstveno-nastavno zvanje i na radno mjesto za znanstvenog neradnika ne objavljuje se javno, što je u skladu s običajima i ustaljenom praksom.

= Znanstveni neradnici imaju pravo na virtualno radno vrijeme i znanstvenim neradom mogu se baviti i kod kuće ili na nekom drugom mjestu. Znanstveni nerad kod kuće znanstveni neradnici dokazuju time što nisu objavili niti jedan rad.

= Kao pripadnici tihe i samozatajne većine, znanstveni neradnici imaju prednost kod izbora na čelne funkcije svih tijela visokog učilišta. Više od 50 % članova etičkih odbora mora se birati iz reda znanstvenih neradnika.

= Znanstveni neradnici ne smiju ometati znanstvene radnike u njihovom radu, a znanstveni radnici ne smiju ometati znanstvene neradnike u njihovom znanstvenom neradu. Znanstveni neradnici moraju znanstveni nerad obavljati na način da time ne ometaju i ograničavaju dužnost znanstvenog rada i izvođenja nastave od strane znanstvenih radnika.

= Znanstveni neradnici imaju pravo na naknadu troškova prijevoza i za vrijeme dok znanstveni nerad obavljaju kod kuće ili na nekom drugom mjestu izvan visokog učilišta na kojem su zaposleni.

= Znanstveni neradnici imaju pravo biti članovima sindikata u znanosti jednako kao i znanstveni radnici. Jedino, kad sindikat donese odluku o stupanju članova u štrajk,

znanstveni neradnici nisu dužni obustaviti svoj znanstveni nerad.

= Znanstveni neradnici dužni su svoj znanstveni nerad objavljivati i na jednom priznatom svjetskom jeziku.

= Ministarstvo i Zaklada posebno će vrednovati projekte znanstvenih neradnika, a prednost će dobiti oni projekti u koje uključe mlade znanstvene neradnike ili priznate znanstvene neradnike iz inozemstva. Projekti znanstvenih neradnika kod vrednovanja imaju prednost pred projektima znanstvenih radnika jer su odmah primjenjivi u praksi i za obavljanje znanstvenog nerada na tim projektima nisu potrebna dodatna sredstva i oprema.

= Kod izbora znanstvenih neradnika u viša zvanja posebno se vrednuje suradnja znanstvenih neradnika s gospodarstvom i društvenom zajednicom, a najviše u ulozi potrošača, što znanstveni neradnik dokazuje računima iz ugostiteljskih objekata, kartama s nogometnih utakmica i koncerta lake glazbe i sl. Računi i karte koje su znanstveni neradnici platili iz svojih sredstava vrednuju se trostruko.

= Znanstveni neradnici imaju pravo birati se u zvanje i na radno mjesto znanstvenog neradnika u trajnom zvanju pod uvjetom da u zadnjih 10 godina nisu napisali i objavili niti jedan samostalni rad ili ako su objavili minimalni broj radova potreban za reizbor u odgovarajuće zvanje znanstvenih neradnika i to u koautorstvu sa svojim asistentima, doktorandima i drugim podređenim im znanstvenicima.

= Znanstveni neradnici imaju pravo sudjelovati u izvođenju nastave ali samo ako na sastavnici nema zaposlenih znanstvenih radnika i ako na drugim sastavnicama nema više od 3 % zaposlenih znanstvenih radnika. Znanstveni neradnici tada nastavu izvode po odredbama kojima se uređuje izvođenje nastave za izvanredne studente (skraćeno), kako bi im ostalo više vremena za bavljenje znanstvenim neradom.

(BEZ)RODNA (NE)JEDNAKOST

Poštovani uredniče,

u zadnje vrijeme prestao sam govoriti i pisati (kao časne sestre) od straha da me se ne prozove s pozicije rodne jednakosti i proglasi osobom nazadnih, neetičnih i inih negativnih uvjerenja i ponašanja. Vi ste mi, kao urednik humorističkog programa, zadnja nada da nešto mogu kazati i napisati zaštićen humorističkim i satiričnim izričajem i slobodama. Par misli koje Vam šaljem svakako nisu humoristične, ali ako ih objavite tako će se pravno vrednovati.

Svi moji problemi i strahovi nastali su paralelno s nastankom slobodne i demokratske Republike Hrvatske. Naime, u bivšoj državi, zbog njezine demokratičnosti, visoke moralnosti i progresivnosti društvenog uređenja i obrazovanja, problema oko rodne jednakosti nije ni bilo. Zato je Istanbulska konvencija i nastala tek dolaskom demokracije, ljudskih prava i sloboda. Primjerice, uvijek se pjevalo „pioniri maleni“, a nikada „pionirke malene“ da ne bi došlo do negativnih konotacija. I u školi je vladala uniseks (jednorodna) moda jer su svi nosili jednake kecelje/kute, doduše različite dužine. I unatoč tome nije bilo demografskih problema. Nakon nastanka hrvatske države, u zabludi da sada svatko može javno i nekažnjeno iskazivati svoja uvjerenja, pa i ona seksualne prirode, na jednom sam sastanku prisutne pozdravio: Drage kolege i još draže kolegice“. To nije baš naišlo na odobravanje svih

nazočnih. Suprotno (vjerojatno od dijela bivših komunisti/kinja koji su se priklonili novim strankama). Pod pritiskom javnog mijenja morao sam „priznati“ da su mi kolege jednako drage kao i kolegice. Iako su moja seksualna uvjerenja, pretenzije i izbor partnera najbliže ortodoksnim lezbijkama.

Nekada i sama pravila o rodnoj jednakosti potiču i stvaraju najgrublje seksizme, kao primjerice, pravilo da izrazi koji se koriste, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski rod. Ako bismo, tako, rekli da nam nije ugodno prijeći preko ležećeg policajca ako je previše zaobljen, to bi svakako značilo da nam nije ugodno prijeći i preko ležeće policajke ako je previše zaobljena. Već na prvi pogled lako je utvrditi da ovo pravilo potiče najgrublje i najodvratnije seksizme, šovinizme i asocijacije. Zamislite kako bi odvratno i neukusno zvučalo kad bi nakon provedene kontrole prometa stručnjaci utvrdili da je preko neke ležeće policajke prešlo tisuća vozača i da nisu bili zadovoljni učinkom i njezinim oblinama? Pa na kraju i sama sintagma rodne jednakosti sastoji se od muške imenice rod i ženske imenice jednakost. Treba naći neki pojam u srednjem ili bezrodnom rodu ili pojam predstaviti u slici apstraktnih umjetnika koje svatko može tumačiti kako se njemu sviđa.

Nedavno mi je prijatelj rekao kako imam krasan, prelijepi sako! Ostao sam zatečen jer nisam u prvi mah utvrdio radi li se o grubom seksizmu ili o dobronamjernoj ljubomori. Na kraju sam (čitajući izvješća nekih pravo-

vjernih udruga) nedvojbeno utvrdio da se radi o grubom i kažnjivom seksizmu. Jer što moj prijatelj treba meni govoriti o ljepoti moga sakoa (kao da ja to zbog cijene sakoa i sam ne znam)? A posebno je suspektno što je opipavao rukav sakoa kako bi, navodno, utvrdio kvalitetu materijala (kao da je netko lud i naivan). Na svu sreću ispod sakoa nosio sam košulju i potkošulju obične (jednobojne) bijele boje pa nije ostvaren izravni (fizički) kontakt. Ovaj incident svakako ne smije proći nekažnjeno, pogotovo jer mu je nazočilo više osoba različite rodne orijentacije i uvjerenja. Jasno je da ne bih volio da se moga prijatelja zbog toga zatvori. S druge strane društveno korisni rad bi bila, ipak, preblaga kazna (moj prijatelj nije aktivni političar). A kazna bi svakako trebala biti odgojna i iz područja pričinjene štete. Primjerice, da za pokoru mora 100 puta pročitati Istanbulsku konvenciju ili u večernjoj školi slušati predavanja iz novoga građanskog odgoja, a ne bi bilo loše i da se malo pozabavi odijevanjem lutaka (svakako dječjih) kad već toliko prati modu. Kaznu bi morao odraditi u vrijeme kad se održavaju mise ili nogometne utakmice jer je vjerojatno tu i došlo do devijacije u njegovim razmišljanjima i ponašanju.

Vidite da se radi o ozbiljnom problemu. Moram kriti moju seksualnu orijentaciju i od samoga sebe, ispred ležećeg policajca zastanem u dvojbi pa mi drugi vozači prijetu i psuju me, izgubio sam dobrog prijatelja. Ali sam barem dobro proučio Istanbulsku konvenciju i mogu je sažeti u jednoj rečenici: „Najbolje je (pre)šutjeti“.

Ako mislite da su to bili izolirani slučajevi – niste u pravu. Nedavno, nakon dugo godina odlučio sam se do radnog mjesta voziti autobusom. Prema prisjećanjima iz mladosti, tamo je uvijek živo, bučno, veselo. Na stanici sam primijetio da u autobus ulazi žena u najboljim godinama, a u obje ruke držala je torbe (vjerojatno je došla s tržnice jer je iz jedne torbe veselo virio list kupusa). „Gospodo, dopustite da Vam ja unesem torbe u autobus“, ponudio sam. „Slušaj momče, ne padan ja na te jeftine trikove“, odbrusila je. „Da san ja slušala take ki ti odavna bi bila udata i do sad bi imala polomljena rebra i izbijene zubove (doduše i sada joj svi nisu bili na broju, mislim zubi), a vjerojatno bi sad bila i u nekakoj sigurnoj kući, a ne u svon lipon stanu. Šta ti misliš da ja ne čitan novine i ne gledan televiziju pa da ne znan šta se sve događa jadrnizin ženau u braku?!“.

U autobusu sam se pozicionirao u suprotnom kraju od onoga u kojemu je bila sretno neudata gospođa (ili gospođica). Dodatna prednost je bila to što sam našao i mjesto za sjesti. Na sljedećoj stanici ušle su samo dvije putnice. Da smijem koristiti bogohulne riječi i proskribirane pridjeve meni bližu opisao bih kao lijepu, vedru, moderno odjevenu djevojku plave kose. Preko ramena nosila je oveću torbu u koju bi moglo stati sve što ženi treba – od šminke do Golfa. Kako sam stekao dojam da se takve stvari i nalaze u torbi i da je fizički opterećuju, ponudio sam joj svoje sjedeće mjesto. „Šta je stari, padaš na plavuše. Misliš da sam glupa plavuša i da ne znam što dalje slijedi. Kako se zoveš, bi li izašla sa mnom na piće, daj mi broj mobitela itd. Zato ništa dalje ne govori jer mi se gade ti seksizmi. Uostalom, za tvoju informaciju i ja

volim plavuše“. Unatoč svemu ipak je prihvatila ponuđeno mjesto. Očito je ocijenila da je bolje istrpjeti malo seksizama, nego li imati probleme s venama na nogama i spondilozom. S druge strane, ni ja se nisam uvrijedio zbog neutemeljenih objeda. Štoviše, osjećao sam prema njoj neku neobjašnjivu bliskost. Možda zbog toga jer smo oboje preferirali plavuše?

Na povratku sam odlučio putovati taksijem. Kako sam imao potrebu razgovarati s nekim a da taj razgovor nema primisli seksizama i obiteljskog nasilja, taksistu sam ispričao događaje iz autobusa, konkurentskog prijevoznika. „E moj gospodine, šta mislite da je meni lako? Ja ne smijem ni putniku ni putnici kazati kolika je cijena moje usluge da se ne bi to krivo shvatilo“, požalio se taksist. „Pa kako im onda kažete koliko moraju platiti za vožnju“, naivno i nevino sam upitao. „Pokažem im prstom na cifru na taksimetru. Najbolje mi se praviti nijem. Danas nitko više ne zna što je u komunikaciji i međuljudskim odnosima normalno, a što ne? Eto na primjer moj susid je fini gospodin koji doduše voli malo popit i onda dođe kući i više na ženu i govori joj svakakve pogrde. Šta ćeš, zidovi su tanki i sve se čuje. Međutim, prije mjesec dana inspekcija ga je uhvatila da vozi autobus pod utjecajem alkohola i dala mu je opomenu pred otkaz. Od tada više ne pije. A jučer je došla njegova žena kod moje žene sva uplakana i rekla je da je uvjerena kako joj muž ima ljubavnicu jer da već mjesec dana ne više na nju i ne vrijeđa je i da je sigurno zbog druge izgubio svaki interes za nju. Pa tko tu više može biti pametan?“.

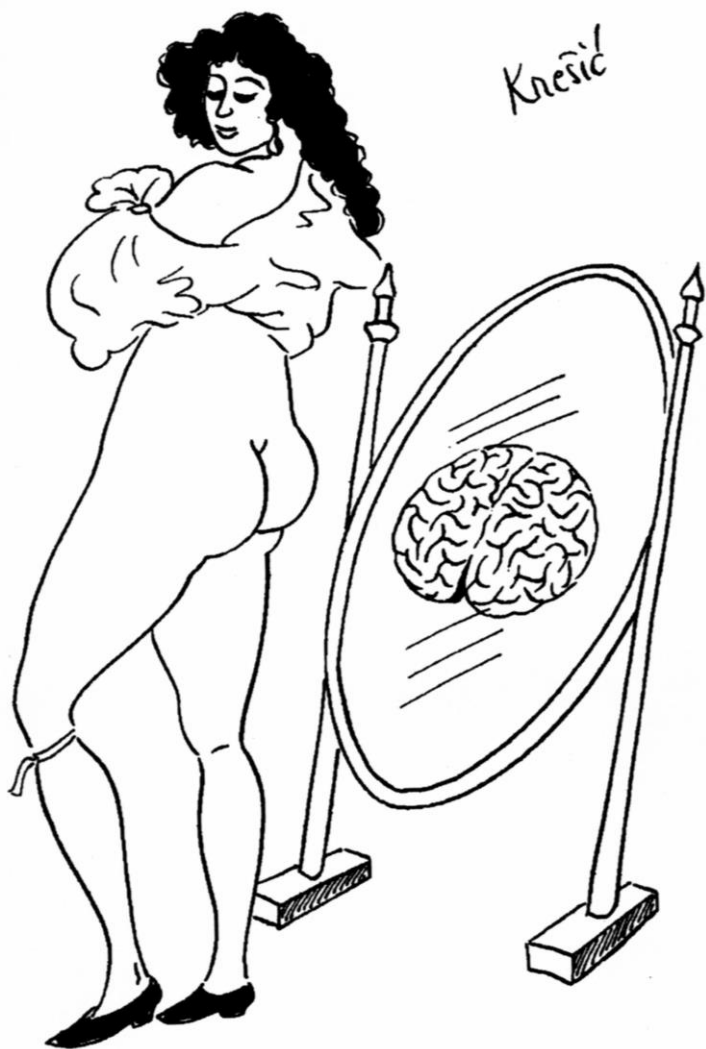
Sve ovo što sam doživio duboko me zabrinulo. Prije nego sam ušao u kuću svratio sam u cvjećarnicu i kupio buket crvenih ruža za ženu. Odmah s vrata sam

rekao: „Najljepša i najdraža ženo na svijetu, primi ove ruže jer cvijeće ide cvijeću (to sam svakako negdje pročitao i nadam se da sam dobro interpretirao). Nakon svega što sam taj dan proživio, nije me iznenadilo što ju je moja lijepa gesta naljutila i razbjesnila. „Reci što si skrivio“, prosiktala je. „Mora da je nešto veliko kad se umiljavaš i nosiš mi cvijeće. Kad sam te poslala da kupiš cvijeće za godišnjicu braka donio si mi kaul, a sad iz čista mira nosiš cvijeće“. „Ali draga, ja sam mislio da je i kaul/karfiol vrsta cvijeća. Uostalom i zove se cvjetača“, pokušao sam se opravdati. „Nemoj se dodatno ukopavati. Dok mi ne kažeš što si skrivio spavaš u dnevnom boravku i sam sebi kuhaj, peglaj i peri!“, objasnila je na lijepi način.

Poštovani uredniče, mislim da sam Vam uspio prikazati i utemeljeno obrazložiti svu složenost situacije i izravni pogubni utjecaj na demografsku obnovu. Zato Vas molim da svojim utjecajem pokušate kod Vlade ili drugih nadležnih tijela potaknuti donošenje propisa kojima bi se nedvojbeno uredila ova sporna područja. Primjerice, kojima bi se taksativno navele riječi koje se smatraju seksizmima. Kojima bi se nedvojbeno odredilo je li seksizam ako žena ženi ili muškarac muškarcu kaže da je lijep/a. Kojima bi se zakonski uredila procedura i ponašanje muškarca i žene kada žele priopćiti simpatiju, želju za druženjem i eventualni brak. Posebno značajno je urediti namjeru stupanja u spolne odnose. Tu bih predložio da takvu namjeru partneri moraju u pisanom obliku najaviti nadležnom uredu državne uprave i to najmanje tri dana prije namjeravanog čina. Ured državne uprave bio bi dužan prije davanja odobrenja provjeriti jesu li oba partnera svjesni tog čina i pristupaju li mu dobrovoljno.

Dodatnu pažnju trebalo bi posvetiti kad zahtjev dostave braćni partneri koji su u braku duže od 5 godina. Svakako je u najmanju ruku neobično da takvi braćni partneri nakon 5 godina zajedničkog života i dalje imaju želju za međusobnim intimnostima pa bi prije davanja dozvole trebalo konzultirati centar za socijalnu skrbi i braćno savjetovalište, a ako braćni partneri i nakon negativne odluke i dalje ostanu ustrajni u svom zahtjevu, onda i najbliži odjel psihijatrije.

Što mi je do tada preostalo? Sljedeće jutro sam u kupatilu stao ispred ogledala i simpatičnom i zgodnom muškarcu u najboljim godinama s druge strane ogledala rekao sam: „Baš si lijep i šarmantan muškarac. Samo nemoj nikome kazati da sam ti to rekao jer ćemo obojica imati problem“. Simpatični i pristali muškarac je potvrdno klimnuo glavom i nasmijao se. Ništa mi više ne može pokvariti ovaj dan.

POGOVOR PRAVI, NEMA GOVORA

Usprkos brojnim profesorskim i dekanskim obvezama, Jozo Čizmić znao je uhvatiti vremena da zapisivanjem aforizama i humoreski otrese stres sa svojih duhovnih pleća pa je svoju bibliografiju uresio i sa zavidnim brojem humorističkog knjižja, što je rijetkost u našem akademskim i sveučilištarskim krugovima. Odlaskom u mirovinu odlučio je staviti krunu na svoju aforističku ikebanu jubilejskim desetim naslovom *Perspektiva retrospektive (Najdraže od...)* s antologijskim pregledom povijesti aforizma, izborom aforizama iz prethodnih devet, i ponekim novonapisanim, te prvi put objavljivanjem i humoresaka koje je usput pisao ne stigavši ih iscijediti u duzine snažnih aforističkih domišljaja. Uvijek privlačna *Zlatna kolekcija* iliti *The best of*.

Većinu Jozinih knjižica aforizamlja pozdravio sam malim pogovornim slovima, i što se još može nova reći i nakon desete desertne knjige? A što se još nova može reći i aforizmima, zar nisu sve mudroslovne istine i pol već napisane, zar toliki nobelovci i još više oni koji to nikada nisu i neće postati nisu rekli u svojim književnim zarisima? Naravno da nije sve kazano i napisano, i pred novim naraštajima pisaca ja da te vječne pouke napišu još boljim stilom i zanosnijom vešesmislenošću.

Ne želeći se ponavljati, pogovor Čizmićevoj devedetoj knjizi ispisao sam, možda i prvi takve vrste u svijetu – u stihovima! A ovaj put pomoć tražim u društvu sve popularnije i nazočnije Umjetne inteligencije (Artificial Intelligence: AI – ChatGPT). Ali već na početku nema velike vajde od nje! Jedva je dobila prolaznu dvicu odgovorivši uopćenim epitetima da aforizmi Joze Čizmića

sadrže oštre i duhovite opaske o društvu, politici ljudskoj prirodi, ali je AI zaštekala već na pitanje koje je autor objavio knjige aforizama, navevši dvije nepostojeće („Ima nade“ i „Nizbrdo uzbrdo“). Nije se snašla niti sjetila da to barem prepíše s Wikipedije ili nekoga drugog humorističkog portala. Priupitali smo koliko tako nepouzdana Umjetna inteligencija ima umijeća u pisanju aforizama:

- *Napiši aforizam o hrvatskoj Vladi!*

ChatGPT:

"Hrvatska Vlada: gdje politika često igra skrivača s rješenjima, a transparentnost je poput rijetke ptice – čuje se, ali je teško vidjeti."

- *Napiši aforizam o predsjedniku Milanoviću!*

ChatGPT:

"Milanović, predsjednik sa šarmom riječi, gdje retorika pleše, a politika ponekad tapka na rubu humora."

- *Aforizam o premijeru Plenkoviću!*

ChatGPT:

"Plenković, premijer čvrste ruke, gdje politika plovi mirnim vodama, ali povremeno nailazi na olujne riječi oporbe."

- *Aforizam o hrvatskoj desnici!*

ChatGPT:

"Hrvatska desnica: gdje se tradicija susreće s vizijom, a politički horizont često mjeri koracima prošlosti."

- *Aforizam o hrvatskoj ljevici!*

ChatGPT:

"Hrvatska ljevica: u borbi za radnička prava, često izgubi put do radnika."

- *Aforizam o aforizmu!*

ChatGPT:

"Aforizam, igra misli u šačici riječi, gdje mudrost stane na vrh jezika, čekajući da srž istine zazvuči u tišini."

- Aforizam o aforizmima Joze Čizmića!

ChatGPT:

"Aforizmi Joze Čizmića: riznica duhovite opažljivosti, gdje svaka riječ nosi šapat znanja, umotan u plašt humora."

Pa i nije baš toliko loše, ali ipak čitatelja ostavlja ravnodušnim, jer ti umjetni zapisi ipak nemaju emocionalne proživljenosti i „onog nečeg“ svježeg i neočekivanog koje nas, možda i uz pokoji „domaću psovku“, dovodi do humoriističkog ganuća suze radosnice, neponovljivog spoja talen-tiranosti i izbrušenog izraza koje svi zapamte (i požale što ga sami prije nisu smislili). Za sada, na bojnem aforističkom polju, narodna pamet i pučka mudrost vode nas Umjetnom inteligencijom.

U ovoj je zbirci i okruglih svetih deset humoreski u kojima autor obrađuje aktualne teme rodnog identiteta, feminizma i seksizma, modnom pomodarstvu, zaludenosti mladih elektroničkom glazbom, kvaziznanstvenih disciplina, birokratizma i uhljebničarstva, GMO poljoprivredom, zdravstvenim reformama, našim brzim vlakovima, a u najdužoj, koja bi mogla postati i monokomedijom na daskama koje sve manje život znače, pozabavio se narodnim običajima na našim svadbama s više stotina uzvanika. Kako i doliči, dio je toga vrcakavog štiva ispisao na dalmatinskozagorskoj ikavštini, čuvajući taj zavičajni izričaj koji je na izdisaju u ova globalna (ne)vremena.

Čizmić tako svjedoči da nije samo vrstan profesor građanskog i procesnog prava, nego i učitelj vedrog raspoloženja i pučke promućurnosti, ispisujući pitke i britke, kratke dugovite i duhovite misli i primisli. Iako latinska poslovice *Castigat ridendo mores* poručuje da se

ismijavanjem nekog običaja ta ružna navada može ispravljati, dovodeći porok do granica apsurdna da bi mu se narugalo, sve te ljudske gadosti, gluparenja i zla ne samo da nisu nestala nego niti ustuknula, bivaju svakodnevno jačima i nakon vagona i vagona aforizama, travestija, groteski i humoreski koje su kroz povijest napisale divizije malih i većih satiričara. A naša narodna poslovice (ili misao autora zaboravljenog imena) poučava kako *nema gorega lupeža od rđave knjige*. Ako joj je vjerovati, ova Čizmićeva zbirka može u čizmicu blagdanskih darova jer vam neće ukrasti ni minutu vremena kojega uzaludno rasipamo na toliko drugih lažnih i trulih šljokastih izazova.

Mladen Vuković

ŽIVOTOPIS AFORISTA

Prof. dr. sc. Jozo Čizmić rođen je 1. kolovoza 1958. u Splitu. Redoviti je profesor u trajnom izboru na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu, u mirovanju, te naslovni redoviti profesor u trajnom izboru na više sastavnica Sveučilišta u Splitu.

Uz više stručnih knjiga, priručnika i znanstvenih članaka, objavio je knjige aforizama: „Papučari, glavu gore“ (1996.), „Aforizmom na neženje“ (1997.), „Pobijedi, pa vladaj“ (1997.), „Abeceda ljubavnih predrasuda“ (1998.), „Aforizmi bez riječi“ (1998.), „Mislim dokle postojim“ (1999.), „Brakizmi“ (2009.), „Nijedan dan bez aforizma (*nulla dies sine aphorismo*)“ (2017.), „Socijalna distanca (Društvena otuđenost)“ (2021.).

Knjige su ilustrirali karikaturama: Davor Štambuk, Oto Reisinger, Branko Medak, Slobodan Butir, Marko Ivić, Milorad Krešić, Tonči Kerum i dr.

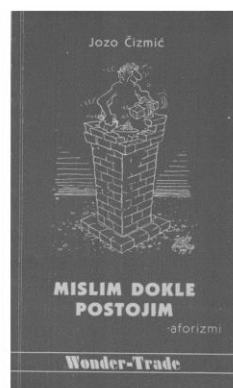
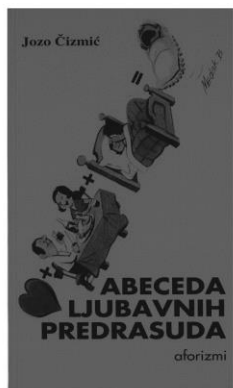
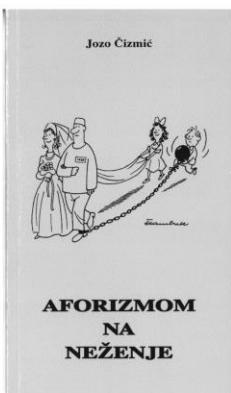
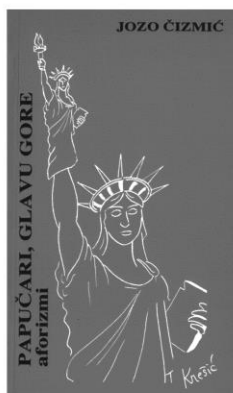
Aforizme i humoreske objavljuje u Slobodnoj Dalmaciji, Večernjem listu, Čvorku, Žulju, Horizontu, Žalcu, Berekinu i Radio Splitu. Sudjeluje u humorističnim emisijama „Ajmo se smijati“ – „Kad se smijah tad i bijah“ HRT Radio Splita. Pisao je i recenzije knjiga aforizama.

Zastupljen je u aforističkim zbornicima „KriŠTalna šeŠTica“ (Split, 1996.), „Najljepše misli o ljubavi“ (Zagreb, 2004.), „Aforismul Croat contemporan“ (na rumunjskom jeziku, Petroșani, 2013.), „Zlatni rez – Zbornik aforizama Udruge hrvatskih aforista i humorista“ (2018.), „Biseri uma – Zbornik aforizama Udruge hrvatskih aforista i humorista“ (2019.), časopisu „Susreti“ (broj 1/2019, rad „Hrvatski aforističari“, autor Ivo Mijo Andrić), ANTOLOGIJA HRVATSKOG AFORIZMA - АНТОЛОГИЯ ХОРВАТСКИЙ АФОРИЗМ (izbor Mladena Vukovića - переводы на русский Владимир Шойхер, Digitalno izdanje – Онлайн-издание, 2020.); „Hrvatska aforistika 1847.-2018.“ (autor Josip Balaško); „Stožer i maske“ – Zbornik aforizama Udruge hrvatskih aforista i humorista (2020.); „Četvrta doza“ - Zbornik aforizama, UHAH (2022.); Zlatko Tomić, Misaoni slapovi – hrvatski i makedonski aforizmi (Split, 2022.); Riječi na djelu - Abecedarijum hrvatskih i bosanskohercegovačkih aforista, priređivač Ivo Mijo Andrić, UHAH i priređivač, (Zagreb, 2023.), Zbornik suvremenih hrvatskih i srpskih aforista „Ružičasti crnjak“ autora Zlatka Tomića, s predgovorom Slobodana Simića (Split, 2023.); Zbornik suvremenih hrvatskih i crnogorskih aforista „Granice

nesanice“ autora Ive Mije Andrića (2023.); „Čista petica“ – Zbornik aforizama, UHAH,, (2022.); Spletke u pleteru – Zbornik aforizama, UHAH,, (2023.);

Za svoje aforizme glasovima čitatelja časopisa „Čvor“ dobio je Diplomu „Brončani aforizam Hrvatske 1994.“; nagradu „Slobodne Dalmacije“ povodom proslave „1700 godina grada Splita“ 2005. godine; nagradu UHAH na međunarodnom Natječaju „Ivan Haramija Hans“, 2020.; Nagradu UHAH za knjigu „Socijalna distanca (Društvena otuđenost)“ kao najbolju aforističnu i humorističnu knjigu u Hrvatskoj za 2021. godinu.

Član je Udruge hrvatskih aforista i humorista.

KAZALO

Predgovor	5
Aforistički kratka povijest aforizma	7
Quo vadis festivitas Croatica?.....	13
AFORIZMI	17
HUMORESKE	75
Istanbulski sindrom	76
Ultra	81
Papučarski blues.....	85
Drugarica ili gospođa?	88
Brzim sporovozom do Splita.....	92
Viroza.....	97
Krumpirova zlatica.....	101
Moje seosko vjenčanje	105
Manifest znanstvenog nerada.....	129
(Bez)rodna (ne)jednakost	135
Pogovor pravi, nema govora (Mladen Vuković)	143
Životopis aforista	147